

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

Naiste Hääl

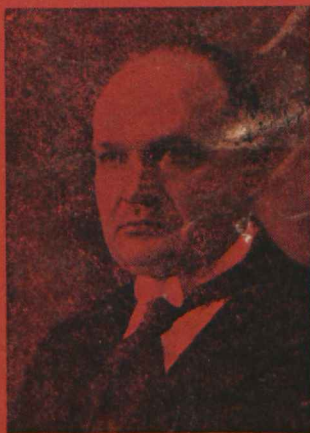
**Eesti Naisorganisatsioonide Liidu
Häälekandja**

Nr 2

Eestimaa Päästmise Komitee

Jüri Vilms †

Konstantin Päts
Komitee esimees

Konstantin Konik

“Naiste Hääl”

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.
Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK.

Väljaandja: E. Naisorganisatsioonide Liit.

Toimetus ja talitus asub: TALLINNAS, Jaani t. 3.

Avatud kella 10—2. Telefon 13-26.

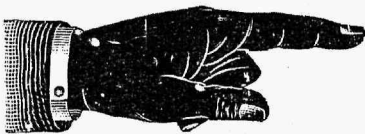
Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9. Tel. 13-91.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Tellimise hind: poolaastaks — 2 kr., aastaks — 4 kr. Üsiknumber 40 senti.
Väljamaa tellimine 5 kr. 50 s.

Kuulutuste hind: terve lehekülj — 30 krooni. 1 mm ühel veerul — 10 senti.

Suur loosimine „Naiste Hääl” 1927 aasta tellijatele!

Kõigi „Naiste Hääl” 1927 a. tellijate vahel, kes omalt poolt **kolm** uut 1923 aasta tellijat kaasa toovad, loositakse kõiksugu majapidamise tarbeasju **750 krooni** väärtuses. Iga kolme aastatelliija saatjale antakse **üks** loositäh. — Loosimisele tulevad — 1 õmblusmasin, 1 lõuna serviis, 1 kohvi serviis, lamp, köögiserviis, pesuväänamise masin, Weck'i sissekeetmise aparaat ühes purkidega, komplekt alluminiumist keedunõusid ja terve rida teisi tarvilikke ja väärtuslikke asju.

Loosimine toimub, kui endistele tellijatele lisaks **1500** uut aastatellijat juure on tulnud, mis kõige hiljem **1. märtsiks** 1928 a. sündima peab.

Sellele „Naiste Hääl” 1927 a. lugejale, kes kõige suurema arvu uusi tellijaid, mitte aga vähem kui **50 aastatellijat**, juure toob, antakse autasuks **õmblusmasin**.

KÜBARA 'ÄRI

V. Karja Nr 4
z (sissekäik kangi alt) z

Alati saadaval rikkalikus valikus kõige uuema moe järele valmistatud

daamide kübaraid.

Võetakse vastu tellimisi, ümbertegemisi, õlg- ja viltkübarate värvimist ja vormimist.

ELLEN REINAP.

„NAISTE HÄÄL'E“

1927. aastakäiku

on veel vähesel arvul saada.

Hind 2 krooni.

MAASTE HÄÄL

E. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HAALEKANDJA

Nr. 2

Veebruar 1928

II aastakäik

Manifest kõigile Eestimaa rahvastele.

Eesti rahvas ei ole aastasadade jooksul kaotanud tungi iseseisvuse järele. Põlvest põlme on temas kehtinud salajane lootus, et hoolimata pimedast orjast ja sõdade rahvaste vägivalla-walitsusest veel kord Eestis aeg tuleb, mil „kõik pürid kahel otsal (ausa löövad lökendama“ ja et „kord Kalew koju jõuab oma lastel õnne tooma“.

Nüüd on see aeg kdes.

Ennekuulmata rahvaste heitlus on Wene tsaaririigi pehastanud alustööd põhjani purus-tanud. Me Sarmatia lagenidku latutab end hä-witaw korraldatus, ähmarabades oma alla maita kõik rahwad, kes endise Wene riigi piirides asuwad. Eädne poolt lähenewad Saksimaa wä-dukad wäed, et Wenemaa pärandusest omale osa nõuda ja kõige pealt just Balti mere rannamaid oma alla wõtta.

See saatuslikul tunnil on Eesti Maapäew kul maa ja rahwa seaduslikk ehitaja, ühemeelsele wõltsusele jõudes rahwawalitsuse alusel seiwaste Eesti poliitiliste parteidega ja organisatsioonidega, loetades rahwaste enesemääramise õiguse peale, korraldaks tunnistanub, Eesti maa ja rahwa saatus määramiseks järgmist otsustawad sam-me astuda:

Eestimaa tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides, kuulutatakse tänasest peale iseisewalt demokraatiline wabariigiks.

Iseseiswa Eesti wabariigi piiridesse kuulu-wad: Harjumaa, Eäänemaa, Järwamaa, Wtru-maa ühes Narwa linna ja tema ümbruskonnaga, Tartumaa, Wõrumaa, Wõljandimaa ja Pärnu-maa ühes Eädne mere saartega — Saare, Hiil-ja Muhumaa ja ja teistega, kus Eesti rahwas suure enamuses poliitilist ajumas. Wabariigi pii-ride lõpulk hindlakmääramine Eätimaa ja Wene riigi piiräärsetes maakohades sünnib rahwahäa-letagnise teel, kui praegune ümasõda lõppenud.

Eeltähendatud maakohades on ainjamaks kõrgemaks ja korraldamaks wõtmuks Eesti Maapäewa poolt loodud rahwawõim Eestimaa Wäädsmise Komitee näol.

Kõigil naaberiikide ja rahwaste wastu ta-hab Eesti wabariiki täieliku poliitilist erapoo-letust pidada, ja loodab ühtlasi hindlaste, et tema erapooletus nende poolt niisama ka täie-liku erapooletusega wastataks.

Eesti sõjawägi wähendatakse selle mää-rani, mis isemise korra alaholdmiseks tarwilik. Eesti sõjamehed, kes Wene wägedes teeniwad, kutsutakse koju ja demobiliseritakse.

Kuni Eesti Asutaw Kogu, kes üleil-bise, otskohese, salajase ja proportsionalise hääl-

tegnise põhjal kokku astub, maa walitsemise korra lõpulkult hindlaks määrab, jääb kõik walitse-mise ja seadusandmise wõim Eesti Maapäewa ja selle poolt loodud Eesti Ajutise Walitsuse kätte, kes oma tegevuses järgmiste juhtumõteta järele peab kädma:

1. Kõik Eesti wabariigi kodanikud, usu, rahwuse ja poliitilise ümawaate peale waatamata, leiawad ühtlasi kallset waba-riigi seaduste ja kohtute ees.

2. Wabariigi piirides elawatele rah-wuslastele wähemustele, wenelastele, lake-lastele, rootslastele, juutidele ja teistele hindlustatakse nende rahwaskultuurilised au-tonomia õigused.

3. Kõik kodanikuwabadused, sõna-, trüki-, usu-, koosolekute, ühtluste, litu-dest ja streikiwabadused, niisama iliku ja koda-kolbe puutumatus peamad kogu Eesti riigi piirides wädramata maksma seaduste alu-sel, mida walitsus wõibimata peab wõltsi töötama.

4. Ajutisele walitsusele tehtakse ülesandeks wõibimata kohtuasutusi sisse seada kodanik-kude julgeoleku kallteks. Kõik poliitilised wangid tulewad otskohese wabastada.

5. Linna- ja maakonna- ja wallaoma-walitsuse asutusel kutsutakse wõibimata oma wägimawaldust kohtestatud tööd jatkama.

6. Omawalitsuse all seiwew rahwami-lits tuleb awariiku korra alaholdmiseks otse-kohe elusse kutsuda, niisama ka kodanikkude enesekaitse organisatsioonid linnades ja maal.

7. Ajutisele walitsusele tehtakse üles-anded wõibimata seaduse-eelnõu wälja töö-tada maaküsimuse, töösteküsimuse, tollus-asjanduse ja rahaasjanduse küsimuste lahenda-miseks salajastel demokraatistel alustel.

Eestil So seiwad lootusriikka tulewiku ü-wel, kus ja wabalt ja iseseiswast oma saatusi wõid määrata ja juhtida. Usu ehitama oma kogu, kus kord ja õigus walitseks, et olla wä-riiliseks liikmeks kultuuraaswaste peres! Kõik kodumaa pojad ja tütreid, ühinegem kui üks mees kodumaa ehitamise pühast tööst! Meie esiwane-mate higit ja wert, mis selle maa eest walutud, nõuab seba, meie järeltulewad põlvew kohusta-wad meid selleks.

Su üle Jumol watwagu
Ja wõtku rohkest õnnista
Mis ilal ette wõtab ja,
Mu kallist isamaal!

Elagu iseseisew demokraatiline Eesti wabariik!

Elagu rahwaste rahu!

Eesti Maapäewa Wanemate
Nõukogu.

24. weebr. 1918a.

Naiste osa Eesti iseseisvuse rajamisel.

Rasked ajad ununevad kiirelt, juurdekasvav noorsugu ei tea sagedasti aimatagi, missuguste kannatuste, võitluste ja ohvrite peale nende elujärg eelkäijate poolt on rajatud. Ilusatena, meeldivatena, suurtena ja võimsatena paistavad järeltulejatele põlvedele ajajärgud oma rahva minevikust, kus suurte kannatuste ja raskustega võideldes esivanemad rahva tuleviku nurgakive on kohale pannud. Veel mõned aastad, ja ka meie iseseisvuse koidik ja vabadussõda kattuvad ka mälestuste looriga, kaovad need, kes sellel suurel ajajärgul kaastegevad on olnud, ununevad kannatused, suured mured ja ohvrid, mis omal ajal toodud, kaugelt ainult helgib midagi suurt ja vägevat.

Täna, esimesel Eesti riigi kümneaastasel mälestuspäeval, tahaksin ma selle suure aja kaastegelaseks jäädvustada mõnegi reaga seda suurt kaastööd, mis ka Eesti naistel oma rahva iseseisvuse rajamisel teha tuli.

Juba ilmasõja ajal olid üle saja tuhande Eesti mehe sõjaväljal. See töö, mis senini meeste käed ja pihad olid korda saatnud, jäi naiste teha. Mitte ainult linnades ei tulnud suur muutus tööaladel, kus enne pea ainult mehed tegevad olid, vaid veel suurem ja mitmekesisem oli naiste ülesannete kasvamine maal. Et põllud sööti ei jääks, et majapidamise talitused korras oleks, tuli kodujäänud naistel rohkem ja raskemat tööd teha. Teised võitlevad riigid andsid majapidamistele tarvilist tööjõudu sõjavangide näol. Venemaal hävinesid sajad tuhanded sõjavangid Siberis, kuid siin, kus nii suur puudus meeste tööjõust, ei olnud ühtki aitamast meie naisi raskes maatoos.

Kui tuli võitlus meie iseseisvuse eest, kui jällegi käsutati kümned tuhanded mehed isamaa kaitseks — kelle peale langes siis jälle suur töö ja mured? Nüüd ei tulnud ainult tööd murda, vaid tuli väriseda oma kodu, oma laste, oma varandusenatukese eest. Kust vaenlane läbi läks, seal kõlas naiste nutt, seal suitsesid ahervarred, seal korjati purustatud laipasid. Maa oli sõja ja okupatsiooni ajal välja kurnatud, vabadussõda nõudis toidumooni ja kehakatteid. Kõike seda tuli omal jõul muretseda ja anda. Linnasid ähvardas kütte- ja toiduainete puudus. Ka seda tuli kohale ve-

dada. Omal ajal paistis see nagu liialdusena, kui maalt kaebused tulid, et raskejalgsed naised pidid puukoormate järel metsas sügavas lumes käima. Kuid nii see oli, sest tuli käsk, ja see pidi täitmist leidma.

Minu meeles seisab elavalt pilt, kui vabadussõja algusel minu juurde tulid kooliealised tütarlapsed ja palusid tööd, isamaa kaitseks, sest nende vennad olla sõjaväljale läinud, neil olla häbi pealtvaatajateks olla. Nad leidsid tööd ja tegevust. Meil ei olnud korraldatud haigemajasid, haavatud surid verekihtitusesse, haiged heitsid hinge lageda taeva all. Naiste, emade ja tütarde nobedad käed kõrvaldasid kiirelt selle suure puuduse. Linnades ja maal tekkisid komiteed, mis koondasid ühistööle tuhanded naised. Lühikese aja jooksul korraldati haigemajad, milledes tööle asusid väsimata halastajad õed ja millete tarvidusi rahuldasiid just naised.

Sel ajal, kui meie siin elasime kui tuldpurskava mäe jalal, jäi meie seltskond võrdlemisi rahuliseks, sest Eesti naine jäi rahulikuks ja julgeks ka siis, kui mehed oma rahva elu ja surma eest võitlemas olid. Ja kuigi võitlusväljadel langesid pojad ja mehed, siis kannatati vaikselt ja ilma hädaldamisteta. Paljudel valutavad nüüdki veel siis hinge löödud haavad, paljud emad ei suuda unustada verisel võitlusväljal langenud poegi, nagu ei suuda leinapajud tõsta oma longus oksid, kuid vaikselt on need ohvrid toodud, nagu ilma kärata on Eesti naine Eesti riiki luua aidanud, ilma et ta oleks ette tükkinud, enese kannatustest sel raskel ajal juttu teinud.

Kui Eesti vabariigis Eesti naine nõuab ja tahab Eesti mehega üheõigusline olla, siis on ta seda igapidi ära teeninud. Kui kord aeg kätte jõuab, kus ununevad need suured sündmused, mis meie riigi loomist ümbritsevad, siis ärgu unustagu tulevased põlved ialgi seda, et neid ilusaid lehekülgi meie ajaloosse on kirjutanud ka nende emad, kes, jäädes vaikseteks, kannatlikkudeks, on oma lootuste ulatuse ja kindluse poolest eeskujuks olnud neile meestele, kes Eesti riiki rajasid.

Konstantin Päts.

Esimene tähtsam versta-post.

Kümme aastat iseseisvust, rahvuslikku ja riiklikku elu. Lühike, kuid kahtlemata tähtsaim ajajärk meie rahva elus. Esimese kümnenda versta-posti juurde jõudes, oleme seega õigustatud het-

keks seisatades hinge tõmmata ja enesele aru anda sellest, mis on kätte saadud ja missugused on väljavaated eelseisvaks teekonnaks.

Iga algus on raske. Suuri raskusi elasime üle

iseseisvuse saavutamise võitluses, niisama ka oma riigielu kujundamises. Suurt julgust on tarvis seal, kus kõik kaalu peal, kus kõik tuleb luua mitte millestki. Ettevaatusest aga oleneb niisama loomingu väärtus. Kuid igal elu alal, olgu see teaduses, riigielus jne. võime tähele panna, et just suurte sündmuste ja muudatuste ajajärkudel julgus ja ettevaatus ei käi mitte alati käsikäes, mille tagajärjel sünnivad vead ja väärsammud. Ka meie ei ole läbi pääsenud ilma vigade tegemiseta. Olime pealegi algajad ja puudusid igasugused traditsioonid. Süüdistada ei või seepärast kedagi.

Vaatleme aga teisest küljest esimese kümne aasta jooksul saavutatud positiivseid väärtusi, siis jäävad nende kõrval kõik tehtud vead täiesti varju. Olgu see rahva- ja riigimajanduse või kultuurilise elu alal jne., igalpool oleme teinud

palju suuremaid edusamme, kui seda võis ette arvata. See kõik võimaldab suuri lootusi tuleviku jaoks. Siinjuures oleme nüüd juba omandanud teatavad kogemused ja suurema arvustusvõime, mis juhhib kogu meie tööd ja tegevust lihtsamale teele ja õigematesse rööbastesse ja vähendab väärsamme edasiarengul. Tuleviku lootused kasvavad seega veelgi.

Väljavaated tulevikku, praegust seisukorda silmas pidades, on seega kõige soodsamad ja ei tohiks anda põhjust vaibumiseks, küll aga uut jõudu tööle. Oma kodus on ka kitsastes oludes ikkagi armsam ja parem elada, kui vööra laia ulu all. Igaüks püüdku seista täisisikuna omal tööalal ja meie saame kindlasti üle praegustest eluraskustest.

Prof. K. Konik.

Naise osa meie rahva iseseisva tuleviku kindlustamisel.

Neljakordselt tähtis on naise osa meie kui iseseisva rahva tuleviku kindlustamisel.

Meie rahva arv on otsustav, kas meie suu-

dame tulevikus oma käes hoida Läänemere ilusat randa, kuhu käib rahvaste tung aasta-tuhandeid, sest et siit liigub läbikäimine Lääne ja Ida vahel. Rahvaste meres maksab mõõnaseadus: kus ühiseluline rõhk kõige vähem, sinna valguvad lained.

Kas suudab Eesti naine ikka jälle oma elu kaalulä pannes hingelises ja ihulises pingutuses lahingusse minna uue elu eest, — see otsustab meie rahva saatuse ja eriti Eesti riikliku iseseisvuse tuleviku.

Rahva tervis ühes tõe tublidusega, mis kannab rahva elu, on oma idudes varjatud naise olemise sügavustesse. Ei aita ükski rahva-tervishoid ega hoolekanne, kui ei ole karskema edasi annud täit elujõudu noorele olevusele.

Rahva kasvatuse kogu kultuuri tõusuga on kindlustatud alles siis, kui ema arm ja hool juba suu ääres suisutades lapse hingesse istutab ilu ja headuse idud ning neid suureks aitab paisutada oma armastava hinge õhuga.

Rahva töö majandusliku rippumatusega on meil tähtsal määral ikka naise kanda olnud. Isegi neil aegil, kus naine oli meil maja lukuna kokku hoidmas jõukust ja oma tegujõudu kulutas kodus töös, toimetuses, on naise tegujõud olnud otsustavaks majanduslikuks mõjuriks. Nüüd tungib naine veel välja kõigile kutsealadele iseseisvalt tegutsema.

Jäägu ainult Eesti naine kõigi nende suurte ülesannete täitmisel ustavaks ja väärikaks oma kõrgemale ülesandele meie rahva arenemises — kaitsevaimuks täis armastust, headust ja hellust, et valvata elu ja tema salajamate jõudude üle, mis määravad rahvaste saatuse.

7. veebruaril 1928 a.

Jaan Tõnisson,
Riigivanem.

K. Einbund.

Tallinn, 6. veebr. 1928.

Satub tuntav osa õigusnõudmisest avaliku arvamise ja vastollu, siis öeldakse, et maksev õigussüsteem kas üldiselt või teatavas harus on iganenud. Nõutakse muutmist, mis ka sünnib. Kuid

kus elus muutus võrdlemisi vähe. Elu käib oma vanu radu, nagu ta vana korra kasvatusest harjumuse omandanud. Pettumus valdab eriti ka neid, kes võidelnud vana õigusliku korra määruste vastu.

Mulle näib, et vana korra vastu võitlejad peavad võitlust pidama kolmes suunas: 1) et vana õiguse korra seadusenorme muuta; 2) et vanu ühiskondlikke arvamisi, kombeid ja arusaamisi kohandada uutele vabadustele, mis annud uued normid ja 3) et võitlejail enestel oleksid kogeenud ning tublid jõud kõigi alade suhtes, millele nad tunginud.

Lugejad mõistavad mind, ma osatan ülaltoodud ridadega Eesti naisliikumist. Meie naistel on juba kõrvaldatud kammitud vana korra õiguse normide näol. Mõned üksikud, mis veel seovad, on võrdlemisi vähema tähtsusega. Võib olla neid ei ole veel suudetud lühikese aja jooksul kõrvaldada. Eesti naisliikumisel ja õiguslastel on aga

Eesti naine on Eesti tuleviku kandja.

Lapsed on rahva suurim õnn ja kallim vara, on rahva tulevik. Laste arv ja eluline väärtus on määravad tegurid rahva tuleviku kindlustamiseks ja hoidmisel.

Loodus on seadnud naise lapsi kandma ja nende elu andma. Seega on naine kutsutud kandma ja hoidma rahva tulevikku.

Milline jumalik ülesanne!

Tähtsaim ja suurim kõigest teistest.

* * *

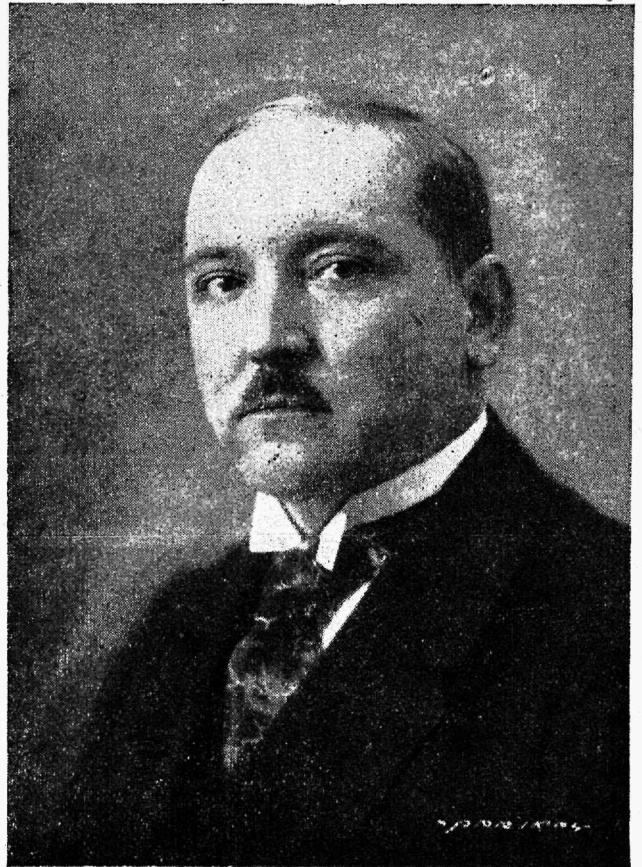
Oma vabaduse ja poliitilise iseseisvuse kümnendamaal aastapäeval tuletades meelde ja hinnates minevikutööd, vaatame tõsiselt ja otsustavalt ka tulevikku.

Laseme endi ette tõusta kõiges omas võltsimata puhtuses ja iluduses meie tuleviku kandja — Eesti naise.

Püüame mõista tema muret, tunda tema heluse, ilu, pisarate ja vaikse valu virvendusi, mis liiguvad tema hinge värinaks. Ütleme temale, mis meil ühise tundenärviga südames tuikab ja ühise soovina ammugi täitmist ootab:

Enam armastust, hoolt ja kaitset naisele ja lastele, sest Eesti naine on Eesti tuleviku kandja.

Alfred Mõttus, haridusminister.

pijut kauem Eesti kohal. Harilikult päevast meidi pikem peaks olema jee haruldane päev. Ehk ei jõua meie muudu ühe päeva kestel mõelda kõigele, mis meile tähtis, mis meile püha.

Ei jõua mõelda minevikule, olevikule ja tulevikule.

Ei jõua haruda, jüveneda endasjse, koondada mõtteid otjusteks. —

Igal inim põlvil on oma aja idealistid, valmistunud töötajad.

Iga inim põlvil parandab midagi ideelisele väärtuskõrge järgmisele põlvile. Seda väärtuskõrge loogub ja hoiaab kogu rahvas ühiselt.

Sümboolselt, mõrkujulisele võiks öelda: meil on olemas mingi sugune ehitavamaalt päritud hiiglasuur kristallõnn, millesse kogume till tilga juure waimuelu elektri — kõrgeid püüdeid, tangelastegusid, ohvirimeelt, teadust, tarkust.

Seda kristallõnnumat on hoidnud rahwa parimate poegade ja tütarde jõrküllasjse käed sajangute jootsul.

Kümne aasta eest mõitis meie rahvas wabaduse. Kõrgile rahvuslikkudele waimlikele wäärtustele lijas tuli ilim wäärtus — w a b a d u s.

Sest jaadit kohiseb ja keeb kristallõnn isialdis. Käärrib, idustab mõtteid...

„Mõtte igale õnnele ei antud selgesti näha, mitte kõrgile palgaks ei pandud selgesti kuulda, armastada palawalt ijamaad, kannatada temaga.“
Nii armastab Johan Viim.

On tõsiasti, et näha laugesse üle isiklike hirmude, üle tänapäewa murede, on raske. Selleks peab kaswatama intellekti, mõtlemiswõimet, arutust kõrge mal määral. Kuid intellekti kaswatamiseks puudub paljuil aeg ja wõõrsjad eeltingimused.

Ujume siiski, et Eestis leidub küllalt tugewaid last wabaduse kristallwaasi alalhoidjajaks. Leidub ajuisid, kes suudawad lõpuni mõelda juurt mõtet ja selgitada isejaisuse tähtsust meile, kes kahtlemas ja ei taha uskuda meie rahwa tulewikk.

Kümnes aastapäew aitab meenda paljuid.

Tänane päew on meile pühamaalt pühant päew.

Meil on olnud palju halle murepäewi. Nad jääwad mälestusjse nagu rida obawaid klaasjhelmi takulõnga järel.

Tänane päew on kuuldhelm. Uskime meie ajaloos. Särana ja jädelew magu kastetult päikejellaljel lewadhommitul.

Kas võib täna keegi jääda üksikõikeks? Siilma mõjul kangestumud looduski tahaks nagu hõijata, kaasa tunda. On, nagu räägiks härmatisehtes puud üksiteiejele tuttavat, kuid oneti üllatavat uudist: „See rahvas, kes asub meie ümber ja meie vahel, see maa, mis toidab meid, on waba, on waba!“

Näib, nagu kobilaks, liigabataks, lumikate siin ja seal. Nagu tahastub mullapõues puhkavad orased ruttu jaada päikeje kätte, ruttu kaswada, ruttu walmida, et enam ei tarwitjeks Gesti puudust kannatada keegi, ei keegi...

Täna on antud meile kõigile selgesti kuulda ja selgesti näha.

Däbi sajangube näenre tagasi — minewikku, läbi sajangute edasi — tulewikku.

Waadake tagasi:

„Ja wäli must ja murelik,
Siin wanemate minemil:
Kuushada aastat läinud ta,
Ei ainust tähte näha jaa!“

Kes meist võib tõendada, et ta eistwanemad pole mitte selga hüürutanud „mustal ja murelikul wäljal“, tollel wäljal, kus walust, higist ja werest tõusis esimene tuline soow jaada wabaks, jähwas esimene põletaw teadmuswälf orja süngesse hinge?

Wabaks jaada! Milline kõla võib olla neil jõnul orja uuis?

Ori ei julgenud hääldada meid jõnu kuuldamast. See soow waid õhkus temast hingates, paistis julgemate filmist...

Sajanguid wajasid igawiku hõlma.

Ükski prohwet ei wandanud täpselt ennustada, millal toidab suure wabaduspäewa jumalik hommik.

Ent lootus ei hääbunud. Lootus hõõgus nagu tuline süsi tuha all... Lootus andis meie eistwanematele jõudu kanda raskeimat jaatust, mis eales jaanud ojak rahwale.

Kujutlegem oma eistema eietamas peent-peent lõnga mõisaproua kälul ja tema kauriks.

Kujutlegem toda naist lõpitanamas kangaspuid ja kudumas lugematuid paare kindaid, julle mõisapreili weinewaka rikastamiseks.

Kujutlegem teda enne päikeje tõusu fikumas hallalumiist, lopjakat lina; jõnred werweis, selg tuimas walus, rüpp weimäng lasteweeft.

Kujutlegem emakest suitjutares tõusmas. kõwast ajemest eistwese kufelauluga; keetmas perele weisft kõrti, millesse lipsas raasuke raswa nagu konn finetawasse tiiki...

Kujutlegem orjanait raske mail hetkeil lamamas saunapõrandal, õlgedel, ilma arstiabiata, ilma wilsunud nõuandjata.

Ei, liig kurb on see!

Kujutlegem korrats oma eistema noorena, püüapawarüis: neiu finifilm, neiu jumalikus juukfetroonis, neiu wikerkaawerwäwi triipjeelikus, luitwalges, launifirjalises järgis; jõlg rinnal, pärg

peas, paelad lehrimas tuules nagu parw kirjuid liblikaid. Neiu nagu lõo lõõritamas hiesel ja wainul.

Kujutlegem teda ka elu loojangul: hõbepäine, wäsinud, kuid elutark, kogenud, kõik mõistnud, kõik andestanud kaasinimesile.

Kuidas tungiwad jellake kujutlikke puhul hinge lauliku soojad sõnad:

„Üks juu nii wena kui mullake,
ja mõttis nagu nii wagune.

Ja mõttis nagu nii aus ta,
nii waike, walul ja jõnata.

Nii aus, nii waike, nii mullane,
nii selge ja õige ja kullane.

See on mu ema, mu mullake,
see on mu ema, mu kullake!“

Seda wagusat, mõtlikku, auiat paljukannatanud eesti emakest tuletagem täna meelde sooja tänu-tundega.

Kõik kargelasklik, kõik kallimeesne, aus ning ülem, mis eales olnud omane eestlase iseloomule, on pörinud algitud noist kurblik-urwast mõtteist, milliseid wargft hellitas juba orjanaine ihates wabadust.

Ena oli too, kes woki taga hiirutuse helgil õbetas lapsi lugema. Manitses neid muistjete tarkusjõnadega. Mõistateteles mõistujate terwitujeks, keelutas laulu lohutu'eks.

Ena kõitis hiljem hairidustihkajale noorile kaasa roonakotid, lappis laste aukõhjed riided, nõeluz jukad kooki minekiks.

Sama eesti ema, waike, murelik, on jünnitanud, toinud kaswatanud neid meie noored lottad, meie aja kargelashed, kes julgesid wälja astuda kümnete kaupja sadade wastu; kes liikkasid põlastujega tagesti juudake jeeklid, mida pakuti neile õhtralt ijamaa müümi'e ja äraandmi'e eest, kes õhwerdasid elu wabaduse eest.

Au eesti emale, au tema lange-nud lastele!

Ena, kullake, ema, mullake! Ena noor, ema wana, eesti ema kodus ja laugeil wõõrail mail! Etnu pijarait punume killesideme, mille abil seome ühte kõik kodumaa lapsed!

Sinu nimel, eesti ema, tõstame kõrgele wabaduse kristallkarika! Hoitame palwefikulst piüsti käed ja palge päikeje poole, kuni on jaawutatud lõpulik wõit: kuni kõik eestlased — mehed nii hästi ka naised — on ühinerud, on koondunud tihedate ridadega waraa altari ümber ning toowad sinna õhwranniks töötahet, piüwust, kannatust ja palawat armastust oma rahwa wastu.

Selles meelwäes hellitame lootust, et meie järeltulewuugu võib korb pühitjeda Gesti wabaduse jaja-aastaje keshwuje haruldast mälestuspäewa weel ülewamas meeleolus kui meie täna.

Käo Orvik.

Ujutawa Kogu
naiskondid

Seisawad — pa'emalt
paremale:

Emma Nõson-Peterfon
Helmi Ja sen
Ulma Ostra-Dinas

Istuwad:

Marie Reisik
Minni Kurs Olesk
pr. Eriwand-Tellmann
Johanna Päts

Waba Eesti ja eesti naine.

Meile on ojas jaanud elada erakordselt hõwita-
wal ajajärgul, eriti meile, praegu tegufemale põl-
wele. Mitte alati pole aeg nii sündmusrikas. Harwa
toob ta enefega kaasa nii palju ülewaid momente, kui
jeda teinud meie aastasaja 1. weerand. Istusime al-
les koolipingil, kui algas kogu Wenemaal wõimas
1905. aasta wabadusliikumine. Kes suudab unustada
noid põnewaid mäsjukoosolekuid ja julgeid tänawa-
meeleawaldusi tejet tjaarivalitjuse orjastawat ilet!
Kuidas tufusid südamed meil, noortel, wõimsat mar-
seillaije'i lauldes! Kuidas joobusime revolutsiooni loo-
sungist: „wabadus, wendlus, sarnajus“! Me uskusime
õnne maa peale tulewat, niipea kui kufub tjaaritroon.
Aga tjaariwõim ei langenud. Järgnesid pimedad
reaktsiooni aastad, kuid lootuseta polnud nad. Tun-
dus, et uus aastasajada on wabadusaastasajada, et reakt-
sioon on ajutine nähtus, ainult ettevalmistus weel
wõimsamale ja tagajärjerikkamale wabadusliikumisele.
Nii oligi. 1914. aastal lahtipuhkenud maailmasõda
kiirustas weel omakorda uue eera kättejõudmist.

Kemade kuud 1917. aastal... Kes suudab unu-
stada neid! Saabus ammuigatsetud wabadus. Kunagi
pole hullkade südamed nii soojalt tufsunud teineteisele,
kui tol revolutsiooni kemadel suurel Wenemaal. Kui
kunagi rind täitunud uust inimsoo paremasse tule-
wikku, siis oli see tooford. Revolutsiooni ohwritte ma-
tusjed Wenemaa pealinnas... Sajad tuhanded pea-
linna elanikud rahwuse ja usu, hariduse ja päritoleku
peale waatamata, sammusid üksmeelselt kõigile kallite
kiristude järel Maršwäljale. Ühejuguised punased kir-
stid, ühishaud, pealinna rahwas üksmeelselt matusel,
üle Wenemaa Iein... Kas ei kõnelenud see wendluselt
ja sarnajusest?!

26. märtsil juurejooneline ja wõimas eestlaste mee-

leawaldus Peterburis. Unustamata jalutuskaik Wene
pealinna peaurlikiljal kodumaa rahmusliikude lippude
järel. Ei tunnud jelles wongis kätja taktistusi, mis wõit-
mata eesti rahwal oma kodumaa loomisel.

Ja kodumaa, see oli walwel. Mitte üht wõimalust
mõdda lasta, jekt aeg kohustab, rahwa saatus nõuab...
Autonoomia... Föderatsioon... Wiimats, iseseisew,
rippumatu Eesti. Esiwanemad! kas nägite hauast,
kuidas ajasime end sirgeks, kuidas jaimes julgeks, kui-
das lapski wõttis kätte welwa ja kaitse kodumaa wa-
badust... Me täitsime oma rahmusliku ülesande.
Iseisewuse 10. aastapäewal wõime rahuldustundega
konstateerida, et me jalgealuse on wähemalt praegu
kindel. Aga sijemist korraldustööd oleme jõudnud teha
wähe. Kuid rahwa saatus nõuab, riigi tulewik kohus-
tab... Saatsime pühitjeda järgmist juubeli rahuldus-
tundega, et walusamad sotsiaalprobleemid lahendatud.
Seda joowime südamest oma 10. iseseisewuse aasta-
päewal.

Eesti naine, mis teinud tema oma riigi ülesehitamisel?
Ta on jõudu mõdda kaasa aidanud igal pool ja igal alal.
Naine ei puundunud ühelkki koosolekult, kus arutati
kodumaa tulewiku küsimust, kui talle ai-
nult osawõtt jellest wõimaldati. Ja juba 27. mail
1917 tulid üle maa kokku naised Tartu oma 1. kong-
ressile nii üld- kui naiskõsimusi lahendamata. Kui hästi
naised hakkama jaid oma tööga, jellest loeme „Posti-
mehes“: „Üllatawalt mõjus hea kord ja asjalik toon,
mis kongressil kogu aeg walitses. Meie naised on oma
kõpusest efimeje ilusa tunnistuse annud... Efimeje
naiskongressi kui efimeje efjani järele wõime loota,
et Eesti naisest tubli kaastöödline jaab meie awalikus
elus.“ „Postimees“ atesteeris dieti eesti nait. Wi-
mane ei jäänud kõrwale ühestki üldettewõtteft. Sjegi

õdurina tõtta läks naine (küll vähe nii julgeid oli meie hulgas!) ja kaks neist isegi saanud vabadusriisi, kuna üks lahingus langes. „Ühistöö“, kes oma organisatsioonidega ulatas üle kogu kodumaa, kes sõjaväge varustas, invaliidide eest hoolitsej ja kodus hoolitsete teostas, luges oma tegelaste hulgas kaugelt rohkem naist, kui mehi. Mitmed naisorganisatsioonid astusid terwikuna „Ühistöö“ liikmeiks. Võpetades oma tööd 1920. a., jagas „Ühistöö“ teistjuhatus oma tegelastele teenete eest välja 400 aumärki, nendest 240 naisetele. „Punases Riisis“ töötas naine sama andumusega. Kõik kodused tööd olid meeste tõtta mineku tõttu muidugi naistele toimetada.

Riigitruu Eesti naine on kõige hädasohtlikemal momentidel julgelt kodumaa eest seisnud. Kui 1. detsembril 1924. a. meie pealinna ähvardas enamline riigipööre, olid linna teistjaama ja Balti jaama telefoni naisametnikud kohusetruimad; üks naisametnik Balti jaamast on saanud ennaistalgava wahwuse eest 1. detsembril aumärgi.

Ka poliitilises küsimuses ostas Eesti naine wabaduse algpäewist alates kindla seisukooha wõtta. Nii tähendas sellest 3. naiskongressi awamisel 1925. a. tolleaegne välisminister: „Eesti naine on olnud eesti meele hoidja, rewolutsioonis ütles naine oma sõna mõjuwamalt ja selgemalt kui mees, rääkides 1. kongressil föderalismist.“*)

Poliitilist osa wõtmas pole Eesti naine kunagi loobunud. Selle tarwidust on rõhutatud naiste poolt 1. kongressist alates. Naistele oli selge algusest peale, et poliitilise ühedigusele maksmapanefuga weel kau-

gelte saawatatud pole kodanline ühediguslus. Täari-ajast päritud tsiwiliseadused ei tunnusta mehe ja naise ühediguslust. Naine pidi ise hakkama oja wõtma seadusandlikust tööst, et kiirustada uute seaduste ilmumist ja kindlustada nendes mehe ja naise ühedigusluse põhimõtte maksmapanefu. Meie Maapäewa töödest wõtsid oja kaks naist. Wutawast Kogust käisid läbi kahelja naisjaadikut, kuid siis polnud weel aega tsiwiliseadustiku ümberkorraldamiseks. Eimesse Riigikokku pääsesid meil ainult kaks naisjaadikut, need esitasid Riigikogule abieluseaduse eelnõu. Kuid abieluseadusest wõeti vastu 1. Riigikogus ainult oja, mis käsitab abielusõlmimist ja lahutamist. Meil maksab weel tänapäewani tsiwiliseaduse alal Wene ajast pärit Balti eraeadeus, mille järgi mees on naise eestkostja. Wimanajest rahwasesitusest on naised välja jäänud, seega on naine otjekohesest seadusandlikust tööst kõrvaldatud. Kuid E. N. Liit jälgib parlamendi tööd ja esineb oma ettepanefutega, kui naiste huwid seda nõuawad; erilise huwiga jälgib E. N. Liit tsiwiliseadustiku jaatust ja on esitanud eelnõu juure hulga parandusi. Kui meil, naistele, juubeli puhul soowida lubatake, siis soowiksime kõigest südamest, et uus perekonnaseadus jaaks rajatud naise täielisele teguwõime tunnustamisele kodanlikes läbikäimises ning mehe ja naise ühediguslusele perekonnas.

Edasi on naised erilist huwi üles näidanud sotiaal-küsimustele, peamiselt laste- ja emadekairjele ning rahwa terwishoiule. Kui 2. Riigikogus arutusel oli hoolitsete seadus, esitas E. N. Liidu juhatus rea parandusi; neist wõeti mitmed Riigikogu poolt vastu, kuid jäeti ka mitmed olulisemad vastu wõtmata. Liit ja üksitud naisorganisatsioonid on asutanud mitmed

*) See oli 27. mail 1917. a.

E. N. Liidu esimene juhatus 1920—1922.

Pahevalt paremale: Ida Hellat, Johanna Pääs, Marie Reifit, Alma Ostra, Linda Fürmann.

emade ja laste nõuandepunktid, on korraldanud üle maa terwishoidliski loenguid ja kursusi, neil on olnud omad hooletalused — lapsed. Viidu hooletande komisjonil on tulnud mitmel korral esineda märgutkirjadega nii tööhooletandeministeeriumile kui Tallinna linnavalitajale, et juhtida hooletande ja terwishoiu tööd loomulikumaisse rööbastesse. Väinud aastal korraldas E. N. L. töötä naistööliste teadumise- ja õmbelustööd. Kuidas naised saavad hakkama nende oma mitmetesiste töödega, weenduge, lugeja, tööhooletandeministri ning terwishoiu peavalitajuse juhataja sõnadest, öeldud 3. naiskongressi avamisel 1925. a. järgisel. Minister Kaarna ütles siis: „Lubage tänase kongressi puhul minul velda mitte lihtsa miisakuse, vaid tõise teadumunde pärast, et naisorganisatsioonid Eesti on ära teinud tähtsa tööd. Selle ametkonna nimel, mille eesotsas mina seisan, on mul au siinkohal tunnustada, et naised suurt, laia töötava terwishoiu ja hooletande alal on mitte ainult toetanud, vaid jageli ka algatanud. Minnalaste kodud, emade ja laste terwishoiu nõuandekohad on ajutanud naised; naised on teostanud mahajäetud laste kasvatusele andmist perekondadesse, on hveni tunnud uue hooletande korraldusest, mõttes osa hooletande seaduse läbiwaatomisest ja oma poolt soowe awaldades jelle tarwilikkude paranduste kohta. Ära märkides seda tähtsat tööd, woin kinnitada, et naisorganisatsioonid Eesti wõiwad forda saata palju ta mõju awaldada neile, kes seaduse järele on kohustatud tegema seda tööd, kuid mitte küllalt hveni ja arusaamist ei awalda oma ülesannete wastu.“ Praegune haridusminister dr. Mõttus ütles siis muuseas: „Juba aastaid on naisorganisatsioonid wõimalust leidnud tegutsemiseks sotsiaaltermishoiu ja hooletande alal ja on teinud suurt tööd, mille tagajärjed wast ilmuvad alles pikkae aastakümnete jooksul. See töö on olnud nimelt tähtsam ja juurem, kui filmipiltjelt arwata osatakse.“*) Kas ei kõnele need riigimeeste sõnad ühtlasi, et naise osawõtt sotsiaalseadusandlusest ja tema tööst juhtima jõuna sotsiaaltermishoiu hooletande aladel on hädatarwilik?

Kasvatuse ja haridustöö on olnud edasi naiste tähtsamaks tegemusalaks. Õpetajatena töötab wäga palju naiti. Oma lapse kaswataja ja esimene õpetaja on ema. Ema peab saama hariduse, et osata kaswata ja juhata oma last. Kuid naine peab olema haritud ka sellepärast, et elus läbi liüa; rumal jääb igalpool kõrwale. Eriühe hoolega on E. N. L. lewitannud kutsjaridust, sest meie päewil on naitsele iseseiswale elukutse walik hädatarwilik. E. N. L. hakkas juba 1922. aastal korraldama naitsele kutsjariduslikke kursusi haridusministeeriumi poolt kinnitatud kawade järele ja haridusministeeriumi toetusel. Viidu instruktoreite poolt on peetud üle maa kursusi majapidamise, käsitöö, kangatöömise ja terwishoiu aladel. Haridusministeeriumi koolkoolkonna juhataja ütles 3. naiskongressil sellest naitse tööst: „...Ministeeriumil on seljataga palju ühisi tööd naitsega... Sajad kursused on mit-

Vabadus püsib aina kohusetunde najal. Eesti naine, kodukolde hoidja, kaswata kohusetunnet — kindlustad vabadust oma maale. Sellega aga rahulikkude edenemist ja õnne endale ja oma lastele.
Miina Hermann.

nud õkusharidust naitse hulka... See suur töö on hindamatu.“

Nii. Meil, naitstel, on tehtud palju tööd ja meie tööd on hinnatud. Kuid külm koht on südames siiski. Meil oletz weel juubeli puhul midagi soowida.

Tegelik elu on näidanud, et naine sead, kus ta töötas tajuta ehk odawa tööjõuna ja nii ütelda reamehena, on teretunud. Kuid kaugemale lastakse teda harwa, kõrgemale pääseb ta ainult meesjõudude puudusel. Ei aita siin põhiseadusega kindlustatud üheõiguslus, ei naitse haridus ega õkused. Kes meist, naitsest, on wõit olnud wabariigis kõrgematel kohtadel, on sinna saanud ainult kohaste meesjõudude puudusel. Kuid kaastõdanikud — mehed! Naitse kõrwale tõrjumine ainult sellepärast, et ta on naine, on ju suur ülekohtus, on wägiwõlb. Lubage meil, naitstel, soowida, et see ülekohtus wabariigi järgmiste juubelini laoks!

Emma Peterson.

*) W. E. N. L. aastaraamat, 2. lht. 9, 10, 11.

Pilte „Ühistöö“ tegevusest.

„Ühistöö“, mille tegevus lahutamatult seotud meie vabadusvõitlusega, näitab kogu oma töö kestel, kui tuline isamaalane, kui tegu- ja algatusvõimeline on eesti naine. On üldiselt tunnustatud, et selle organisatsiooni tegevus, kelle ristiemaks oli ka naine, Johanna Päts, poleks ilalgi suutnud saavutada nii hiilgavaid tagajärgi eesti vabadusvõitluse ajal, kui tema tööd poleks toetanud ennatfalgava usinuse, helluse ja armastusega eesti naine üldiselt, eriti aga meie naisorganisatsioonid.

Pätsid jõulufinkidega Tallinna ühistöös.

Tallinna ühistöö pesuladub.

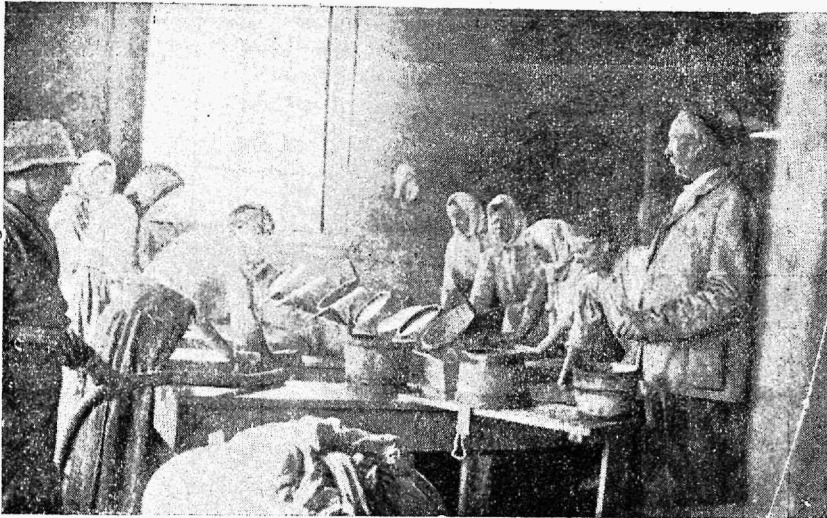
dieti veel loodudki polnud, seda ei forraldanud meie alles loomisel olev valitfusaparaat, seda sõda pidas, selles mõitles kogu rahvas, nii mehed kui naised ja isegi lapsed. Vabadussõja algpäevil ja nädalatel oli „Ühistöö“ see, kes tajastas rahva ojavõttu sõjast. Ühistöö ojakonnad tekkisid, Tallinnast algatuse saades, üleöö kõigis meie kodumaa nurgades. Ühistöösse woolasid kogu annetused küll raha, sooja pesu, riiete, jalanõude ja kõige muu hädatarviliku näol, millest koosnes meie esimene sõjavarustus. Meie kõik mäletame veel ühistöö tegevust, sellepärast ei ole vajadust selle juures siin

Mäletame ju veel kõik, kuidas meie vabariigi algpäevil kohe peale esimese wabanemiskrõõmu valdas inimeste esialgne wiletuse ja abituse tunne. Saksa vägede lahtudes jäi meie maa suurde tühjusele, sest saksa okupatsiooni ajal oli meie maa toidutagavaradest tühjendatud, rahva rahaline jõud nõrgestatud ja suurim osa meie asutustest hävitatud. Tuli kõik uuesti ehitada. Ühtaks sellele tuli siis veel sõda ja nooruke Eesti oli sunnitud pealetungivale waenlasele vastu astuma.

Eesti vabadussõda on romantilisemalt, kangelasmeelisemalt kogu maailma ajaloo. Sellest sõjast ei võtnud osa üfti meie sõjawäed, mis

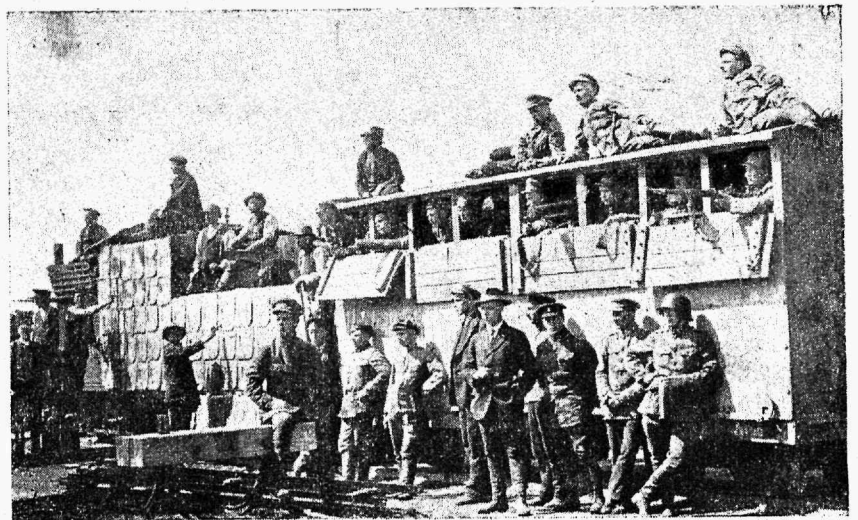
Tartu ühistöö laburuumid.

Walga ühistöö pesukoda.

ühtlasjaliselt peatuda. Selle töö ise-loomustujeks, milles nii suurt ja kindwat osa etendas eesti naine, toome allpool wabariigi walitsuse reskriipti „Ühistööle“ 14. detsembrist 1920 aastast:

„Raskotel tingimustel tuli Eesti rahwal 1918 a. sügisel oma waba iseseiswma kodu ülesehitamisele asuda. Saksa wäewõim oli maalt lahkunud ning tee awanud Wene enamlaste jalkadele Gestisje tungimiseks. Gestil tuli oma kodu kaitseks wõitlusse astuda, mis suurt jõupingutust terwelt rahwast nõudis. Kuid teadmine, et see wõitlus tähendab wõitlust

Pärnu ühistöö valmistub joonustrong.

Rarma ja Peetri walla ühistegelased kingitustega wäerinnal.

waba, iseseiswma Eesti riigi eest, ühendab kõiki. Sõda sai kõigile eestlastele ühiseks asjaks. Seltskond, organisceerides end, astus appi walitsusele, et raske jõuwoorma kandmisest osa wõtta. Nii Tallinna seltskonnategelaste = õpetajate algatusel pannakse alus organisatsioonile, mis wabadusõja kestwusel üliisuure tähtsuse omandab. See organisatsioon, mis ajutajate poolt „Ühistöö“ nimeks saanud, seadis enda ülesandeks: organisceerida Eesti riigi kodanikke selleks, et nad ühisel jõul Eesti riigi loomise töös kaasa töötada wõiksid kõitjugauste seltskondliste asutuste ja korralduste loomise ning ettemõetete teostamise abil.

Sellest selgub, kui lõpmata lai oli asutajate poolt „Ühistöö“ tööpõld ette nähtud, kui lõpmata palju oli ülesandeid ette arwatud.

Ja „Ühistöö“ saab kõige sellega hiilgawalt walmis. Warsti on terve „Ühistöö“ osakondade wõrk üle riigi. Sadanded, tuhanded riigi kodanikkudest wõlendamad end wabatahtlikult ning tasuta „Ühistöösse“.

„Ühistöö“ on esimene, kes käeb külge paneb, et sõjameeste raskest seisurkorda parandada, esimesed wõitluspunktid haawatutele korraldab, esimesed sanitaarwagunid valmistab, esimesed haigemajad lorda seab ja autod haawatute erawooneerimiseks muudab. „Ühistöö“ korraldab kingi-

tuste vastuvõtmist ning edasitõime-
tamist kaevitutes wiibivatele sõduri-
tele. „Ühistöö“ ajutab igasuguseid
töökoalisi ning varustab sõjaväge
igasuguste tarbeasjadega.

Wabadusõda on lõppenud. Siigla

töö on „Ühistöö“ poolt korda saade-
tud. Seda juurt tööd filmas pida-
des, mis „Ühistöö“ on wabadusõja
kehvusel Eesti riigi ülesehitamiseks
teinud, otsustas wabariigi walitsus
annetada „Ühistöö“ kehtjhatuse efi-

mehele Woldemar Pätfile kodanliste
teenete eest wabadusriigi teise jär-
gu aumärgi ning avaldada käesolema
kirjaga iseäralist tänu kõigile neile,
kes oma kaastegevusega on „Ühis-
tööst“ oja võtnud.“

Kes oled, inim, aulsast soost.

Kes oled, inim, aulsast soost,
Kes vabaks sündind Jumalas —
On kaunim kannatada,
On õndsam seista sul ilmüksinda,
Nü kõigist mahajäetuna,
Kuid ustav iseeneses. —
Võid tuhat võitlust võidelda!
Maailmalt võtta võimsaid hoope! ...
Kuid kindlaks jääda omas elutões. —
Võid hävineda ülivõimu ees!
Võid ühkelt hukkuda ja surra ...
Kuid kukalt kummardada
Ees selle ilma sajapäise vaele
Ja alistuda alatustele —
Ei!

Anna Haava.

Naised Eesti wabadusõja tegevus wäes.

Meie teame, et eesti naised meie wabadusõja ajal
olid sama kangelaslikult julged kui mehed. Omas ko-
dus astusid nad julgesti waenlase vastu, nad ei puu-
dunud ka meie tegevus sõjaväes.

Nii langes waenlase vastu võideldes Pihwa wäe-
rinnal 22. augustil 1919. aastal noor kapral Julie
Burchwardt. Juba wabadusõja algul oli sellel
wahwal noorel naisel tuline tahtmine minna waenlase
vastu wõitlema. Ta ajusti Tallinna tagawara polku
teenima. Reaõppust lõpetades awaldas ta soovi, et te-

da rutuliselt tulejoonele saadetakse. Tema soov läks
täide ja ta määrati laitarööpalise soomusrongi nr. 2
peale teenima. Soomusrongil sai ta olla waewalt ühe
kuu — siis kaotas ta lahingus elu.

Soolla ja eestijuliku teenistuse eest oli Julie Burch-
wardt kapraliks ülendatud.

Ka Wabadusriigi sõjaliste teenete eest on saanud
kaks naist. Esimene neist on Anna Wares, kes
teenis 1. ratsapolgus Peeter Korki nime all. Tema
teenete kirjeldus puudub meil kahjuks. Wabadusriigi ja

rahaline autasu 10.000 marga suuruses määrati temale sõjaministri tähtkirjaga 26. juunist 1920 aastal.

Teine Wabadusristi omanik on *Saima Bergmann-Beets*, 3. jalawäe polgu 1. pat. sanitaar. See wahwa naine läks 30. juunil 1919 aastal wabahtliiselt wäeosjaga lahinguisse kaasa. Ühe pealetungi ajal waenlase suurtüki ja kuulipildujate tule alla satudes, kandis ta surmawalt haawata saanud sõduri tule alt wälja. Selle juures sai ta ise põlwest haawatud,

töötas aga lahingu lõpuni edasi, haawatuid sõdudes ja sõduritele padrunid järele kandes.

Temale määrati wahwuje eest Wabadusristi ja autasu 10.000 marga suuruses sõjaministri tähtkirjaga nr. 952.

Meieiswuse juubeli puhul tuleme tänutundega meele neid wahwaid isamaalisi naisi, kes walmis olid oma elu pandiks panema Eesti wabaduise eest.

Gesti.

(Ette lauda rahwariideis.)

Ma nägin kuu, kuu rasket und:
Mu käed olid seotud, jalus ahelad
ja südant rõhus ohu raskem sund.
Mu selga pehjid witsjad walusjad,
ja mõtlestin, et tuleb surmatund.

Kuis ootasin, kuis oli aeg nii piff!
Kuis iha rinna sügawustis lainetas,
et wabadus ju tuleks jumalit
ja kaoks orjapõlu, jee purustas
kõik põrmuks, mis weel inimlik.

Nii kuu, kuu waemes riind.
Küll kostsid kõrwu kaunid lootused,
et tugew käsi tuleb päästma mind,
kuid wõllas, wanglates kõik töotused,
ja mulle jäi waid kannatuste pind.

Siis jälle kostsid kõrwu waljud hülled,
jee kõlas ifka wägewamalt hõljates,
kui oleks orjuspüul ju loetud hülled,
kuid kustusid ka jeeford wõllas, wanglates,
ei suutnud aga häwitada lootust waenupülled.

Eest rahwas nõudis priiust eluist
ja mina mõisin wabalt käsi jiruta.
Mul ainult mälestus jäänd orjuswihast,
ja jeegei kustunud — ma tahan elada
ning taotella tulewiku oma luust ja lihast!

A. Ertel.

A. H. Tammsaare

wiiekümnenda sünnipäewa puhul.

Kirjanik A. H. Tammsaare — eraelus Anton Hansen — sündis 18. jaanuaril 1878 aastal Järva-maal Albu vallas põllumehe pojana, õppis valla- ja kihelkonnakoolis, siis Tartus Hugo Treffneri gümnaasiumis, mille 1903 a. kevadel lõpetas. Juba keskkooli õpilasena tegi ta esimesed kirjanduslikud katsed „Postimehes“ ilmunud lühemate jutukeste näol; asus peagi suuremate ülesannete kallale, kirjutades pikemad jutustused „Vanad ja

noored“ ja „Kuresaare vanad“. Suvel pärast kooli lõpetamist kirjutas ta kolmanda pikema teose „Kaks paari ja üksainus“. Kõik kolm on algaja kohta üllatava meisterlikkusega kirjutatud, tänapäevgi täiesti nauditavad küläelu kirjeldused.

1903 a. sügisel asub kirjanik Tallinna, kuhu teda „Teataja“ toimetuseliseks on kutsutud. Ajakirjanikuna töötab ta 1907 a. sügiseni, mil Tartu ülikooli astub õigusteadust õppima. Aja-

kirjanikutöö kõrval tekivad jutustused „Rahaauk“, maakehvikute viletsa elu-olu kirjeldus, ja „Uurimisel“ — maainimeste hingeliste elamuste üksikasjaline eritlus. Siit peale huvitavad kirjanikku pikemat aega peaaesjalikult hingeelulised küsimused, millede källal juureldes ta kirjutab omal ajal suurt huvi tekitanud ja nüüdki veel endi vaimukusega paelavad novellid „Pikad sammud“, „Noored hinged“ ja „Üle piiri“.

Aastal 1911 katkestab nii ülikoolis õppimise kui kirjandusliku tegevuse raske haigus — tiisikus —, mis kirjanikku sunnib Kaukaasiasse terviseparandusele sõitma. Siin tervub ta ajajooksul nii kaugemale, et arstide loal kodumaale tagasi tulla tohib, peab aga ülikoolilõpetamisest loobuma ning pikemaks ajaks maale — keset suuri okaspuumetsi asuvale kaunile Koitjärvele — asuma, kus ta pärast pikemat vaheaega uuesti andub kirjanduslikule tegevusele. Haiguse ajal omandatud kogemuste põhjal tekib siin — autori ikka veel õige haige olles — kopsuhaigete sanatooriumi elanikke kirjeidav novell „Varjundid“, mille peategelaseks parandamatult haigesse Vene neiusse armunud eestlane: ka raskesti haige. Surmale pühendatud neiu õrna ja habrast kuju kirjeldab autor sooja poolehoiduga; ühtlasi sisaldab teos sügavaid ja mitmekülgeid mõtisklusi elu- ning surmaküsimuste kohta.

Heledamas ja eluröömsamas õhkkonnas areneb järgmise, ka Koitjärvel kirjutatud teose, novelli „Kärbes“ sündmustik. Ka selle teose keskmeks on noor neiu: elujanune ja elujõuline Tiksi, — huvitav ja suure andumusega käsitletud naiskuju. Teost rikastavad jällegi filosoofilised mõtisklused ning juurdlused; erilist naudingut pakub teose peen ja varjundirikas sõnastus.

1919 a. asub Tammsaare Tallinna, kus ta tänini on elanud vabakirjanikuna, olles endale perekonna ja kodu loonud. Tallinnas viib ta lõpule juba Koitjärvel alustatud draama „Juuditi“, mis kahtlemata üks tema kaalukamaid teoseid, kuuldes eriti draamatoodangu parimate toodete sekka. Ses teoses käsitleb autor nii paljuid problee-

me, et see lugejale sisuliselt ikka uusi üllatusi pakub. Peakujuks on seski teoses naine, tuntud piiblikangelanna Juudit, keda Tammsaare kujutab ägeda ja kuumaverelise, iseteadliku naisena.

Huvitavaist, omapäraseltnähtud naiskujudest on Tammsaare toodang haruldaselt rikas. Tagasi pöördudes jälle maaelu kirjeldusele loob ta jutustuses „Kõrboja peremees“ unustamatu Kõrboja Anna: energilise, isemeelselt omalaadilise naisperemehe ning -armastaja kuju. Kuna raamiks sellele huvitavale naiskujule ja tema elamustele kaunid kodumaa loodusekirjeldused, on „Kõrboja peremees“ eesti veetlevamaid külaromaane.

Kõik eelmise aga ületab Tammsaare suurteos „Tõde ja õigus“: eesti külainimeste ja kodumaa looduse põhjalikum ning omapäraseim kujutus. Juba selle teose tegelastehulk on võrratu, kõnelemata üksikute tegelaste elutruust mitmekesisusest. Kes kirjanduslikest küsimusist vähegi huvitatud eestlane ei tunneks väsimatult töökat, karmi ja mehlist Vargamäe Andrest või kelkivat ning ärplejat jutumeest Pearut? Kes ei tunneks pikalisi, elutarku külafilosoofe Hundipalu Tiitu ja sauna-Madist? Kes eriti naislugejatena ei tunneks Andrese lapselist noorikut, paljukannatanud Krõõta, või Andrese teist naist, murede koorma all enneaegu vananevat Marit? Andrese tüdart Liisit, kes isalt tahtejõu ning emalt sooja südame pärinud? Keelekandjat ja lobasuud saunatädi? Teenijat vanatüdrukut Miinat, kes nii väga igatses last, et ei kartnud häbi ega ilmaaeru? ...

Ükski eesti kirjanik pole nii arusaaja ning osavõtliku südamega kujutanud eesti naist, kirjeldades teda kõigi tõuliste iseärasuste ja elutingimisis juurduvate omapärasustega. Eriti „Tões ja õiguses“ kehastuvad kõik eesti naise head ja vead; kõik eesti maanaise ja -neiu rohked mured ja vaevad ning vähesed rõõmud ja lõbud. Südamlik tänu eesti parimale ning erapooletumale naiskujude loojale eesti naislugejate nimel! Jõudu ja tervist lugupeetud juubilarile edaspidiseks viljakaks teotsemiseks!

Molli Pill.

Kogemusi koduta laste hooldamistööst Soomes.

(Särg ja lõpp.)

Kuidas leiame häid kasvatuskodusid? Meie laheme välja seisuhalt, et normaalne laps kuulub perekonnale. Perekonnas kasvatamine ei annud varemalt häid tagajärgi Soomes sellepärast, et mingit w a l i k u t ei olnud, waid et milline laps tahes anti millisesse kodusse tahes. Nii juhtus kõige ideaalsem inimene jääma talulapsete waimliste defektidega, iseäraliste kalbumustega laps, kellest ta kõige oma armastusega ei suutnud inimest kasvatada, waid lõpuks tüdinult ja hirmunult end tagasi tõmbas ja heal juhtumisel r a h a ohwerdas — las-

tefodu ajutamiseks. Meie w a l i m e l a p s e d ja w a l i m e t a p e r e k o n n d i. Meie kirjutame ajalehtedes, meie saadame kõnelejaid välja, meie kuulame, meie saame vastuseid, pakumisi. Kuid kogemus on näidanud, et kõige paremad kasujanemad ei teata end ise, waid et neid peab minema otsima. Head inimesed nõuawad palju enestelt ja hindawad kasvataja kutset kõrgelt; nad ei julge sagedasti endid ise teatada. Nende juure peab minema, nende usku kiinitama. Ühingul on üle maa liitmeid ja harujeltsi, kes kõik teewad w a l g u s t u s t ö ö d.

Liikmete hulgaft püüame walida wälja fündjaid mehi ja naitfi ufaldusijikuteks, kelle ülesanne on teha ijflikult ettepanekuid ümbruskonna kõige kultuurilijematena tuntud, kõige parematele, jüdamlistele, lastearmastajatele perekondadele, kus omi lapfi ei ole ehk kufi omad juba suureks on kaswanud. Ufaldusijikud jaawad mõidelba eelarwamistele wastu, mida headelgi inimestel on mõõraSte laste juhtes. Ühingu keskbüroo jaadab ufaldusijikutele kaawad, milledega palub teateid jaadawal olema kaswatuskodu kohta. Walik on niimõrd wali, et jaadawal olewateft kodudeft ¼ wastuwõtmata on jäetud. Selle tõttu tuleb mõrdlemifi harwa juhtumifi, mil oleme pidanud lapfe kaswatuskodust ära wõtma. Walju wäljawaliktu tõttu on miie aasta töö järel mõrdlemifi wäike arm lapfi, umbes 800, püfiwalfi wõidud paigutada kaswatuskodudesse. Kuid need lapfed, kes ühingu töö läbi on ümber istutatud, on juurdunud, fiindunud kodusse ja wanematesse, ning ümberpõrdult.

Ühing ei ole püüdnud juuri armufid jaawutada, waid on tahinud laste hooletande tajaapinda tõsta. Kui meeles pidada, et Soomemaal on 500 kogukonda, kes ühtekokku on 17.000 last paigutanud perekondadesse kaswatada, siis on tööpõld lõpmata amar. On tahetud kogu rahwa tähelepanu pöörata koduta laste kaswatus küsimuse peale. On püütud jaawutada kontakti kogukondliste ametimõimudega, et need rohkem waliks kodufid, andes omi lapfi ümbruskonda kaswatada. On mõetud „füüta laste päew“ ühingu päewaks, mil ülemaalist igalpool püütakse koosolekute ja jumalateenistuste näol awada inimeste filmi koduta laste küsimuse juurele tähtsusele.

Ühing on omas töös tähele pannud, et hoolfa lapsewaliktu ja kaswatuskodu waliktu lijakf tarwis on jatkumat, hooljat järelwalwet. Ühingu ufaldusijikut, kes kaswatuskodudeft teatawad ühingu keskbüroole, jääwad edasi nii kodule kui kaswandikule kohalikes nõuandjaks ja jõbraks. Ufaldusijik on kohustatud kirjutama keskbüroole neli korda aastaks igast hooalufest, jelleks määratud kawa tarwitades. Lijakf jaadab ühing oma inspektori korra aastaks igat last ja kaswatajat terwitama, inspektor ei tule majasse mitte kaswatuskodu arwustajana, waid head nõu andma nii lapfe kehaliise kui waimliise kaswatus juhtes. Ksoos nõu pidades jaadakse lõpuks rasketestki küsimustest jagu.

Ühing annab kaswandiktu harwa jelle kogukonna piiridesse, kufi lapfe omaksed pärit on. Linnast jaadakse lapfed enamiste maale, heasse kliimasse ja terwiliselt headesse oludesse. Peetakse tarwilist istutada laps eemale endistest jugulastest, täiesti uude ümbrusse, jefi ainult siis kaswab laps kinni uude oluforda. Sest sagedasti on lapfed pärit halbadest wanematest. Neil on mõnikord joodik isaks ja awalik naine emaks, embtumb wanematest on warastanud ehk wangis istunud, tapnud! Kui laps weel samale teele pole jõudnud anduda, siis mõib

olla, et uutes oludes ei puhke halb pärandus jugugi wälja, waid wõidakse toguu wõita. Pärnuuse ewangeelium on tugewam, kui pärnuuse jeadujetaht ja tujuopetus. Uue wõra aastas irjutataie jinna, kufi laps pärit on ja kufi lapfe kaswatamise tulud kaetakse. Kanname hooli, et lapfe uus ümbrus ei jaa midagi teada lapfe endijest elust ega tema wanemate parudest, kui neid uearajelt on. Lapfe nimi jäägu aujats. Kui laps on wõerud hea kodu kaswandikuks, siis on ta omale wõitnud koha, kufi ta eluwõuluse wõib astuda, warustatud kõige paremate wõimalusega, mida hea kodu iganes armastatud lapfele wõiw anda.

Oleme mõddaminnes juba puudutanud hooldamise taju matfmiit ja nimeanud, et peretonda kaswatada andmise uue ja wana wiiji wahetajaw ojalte jeeesti, et wanasti pandi rohtu taju odawuse peale, uus wiis paneb eimeje rohu kaswatuskodu kolblise wärtuse peale. On mindud wälja jeeest, et lapfe kaswatada wõtmine ei tohi kujuneda ärris, kajuulikuts kaswatatajale, waid ta wõtku laps kogu jendmijest tulewitu wastu ja armastusest lapfe wastu. Sellega ei ole weel wõeldud, et kaswataja mingi taju ei pea wõtma. Auja töö eest aus taju. Soomes ollakse jeeel arwamijel, et kaswataja nii palju taju peab jaama, kui palju kaswatatajal on otsekoheleid rahalisi wäljaminekuid lapfe päraft, kuid ülespidamine ja riite parandamine jäägu armastuse toendujeks. Nii matfawad Soomemaa linnad, eesotijas Helsingi linn, tütarlapfe eest hooletande taju maale 100—125—150 Soome marka kuus, poisilapfe eest 100—150—175 marka. Linnas on kõige korgem maks 200 marka kuus, alla 2-aastajate eest 250 mk. Kui teame, et lastekodu laps matfjab hooletandele üle 500 Smarga kuus, siis mõistame, millijest majanduslijest kokku hoidmijest jinn jutt on. Ühing „kodufid koduta lastele“ ei maks ije hooletande taju laste eest muidu, kui ainult harufordadel, erilistel juhtumistel, waid taju matfjab ikka hoolt kandma kohustatud kogukond. Soome jeadujate järel on iga ema ja isa kohustatud lapfe hooletande kulusid tagasi tajuma jell määril, kui ta juudab, kas täie matfju ehk oja matfjuft.

Lapfe hea kaswatus juure kuulub lapfe ettemalmistamine elukutselise. Rahwafool on Soomes junduslik ja hinnata kõigile, laps lõpetab jelle 13—15-aasta wanujelt. Ühing on püüdnud toonitada kufi jehariduse andmise tähtsust. Ühingu kõige wanemad hooalufed on juba jaawutanud kufi jeeppimise eluaastad. Ühing on toimetanud omad maal kaswanud poisid põllutöökoolidesse, meierikoolidesse, käsitöbliste-meistrite juure, puutöbstuskooli, aiatöökooli, tütarlapfi käsitöö- ja kudumiskooli, majapidamiskooli jne. Perekondades kaswawad lapfed käiwad samades koolides, kui teijedki lapjed, ei miski tohi neid eraldada erilisteks waestelaste klassiks.

Uued sihid lastehoolekande alal, mille poole ühing „Kodused koduta lastele“ püüab, on seega järgmised:

a) igale normaalsele lapsele tuleb anda loomulik hoolekandne isooja, armastava ja õnneliku kodukoole ääres, heade, jõukate vanemate juhatusel;

b) uus kodu olgu laugel lapse omaste ajupaigast;

c) lastekodude muretsemine ja lasteajuste järkvalvne olgu ühe keskkorralduse käes; nii on lastekodude taajapind ühtlane, majad ühesajarnased, kodu waimline ja majandusline taajapind võimalikult ühtlane; kõik jama mõõdupuu all;

d) perekonnas lastatamine ei eralda lapsi „wasteks lasteks“ ega „lastekodu lasteks“, kes maailmas on ühinda, waid juurduwad lapsed nagu taimed uude mulda, jaawad enestele isa ja ema ja kodu, õpivad tegema tööd kodu heaks, ega jää elu-mõdraks;

e) perekonnas lastatamine on o d a w a m hoolekande kulukandjale.

Lõpuks kütjimine: kas lastekodud ülepea ongi

waja? Meie arwamise järele on tingimata. Neid on kõigepealt waja lapse ajutijeks w a r j u p a i g a k s, w a s t u w ö t m i s k o d u k s, kuni lapse iseloom ja talduwused ära tuntakse ja ta mõidakse paigutada kas perekonda eht eriajutusse. Lastekodud on waja ka nende laste ajupaigaks, keda nende hooldajad ajutijelt on sunnitud kodust mujale elama panema: näitujeks märgatakse tuberkuloosi w a n e m a t e s, siis tuleb neid päästa, wõttes neid ajutijelt lastekodusse. Lastekodud on waja kehajelt eht hingelijelt w e a l i s t e l e l a s t e l e. Kuid normaalne laps kuulub kodule, mitte ajutusse, mida nimetame lastekoduks. Seit laps kuulub emale. Looduses ei näe meie ema, kes oleks hooldamas ja armastamas nii mitut last, kui kogutakse n. n. lastekodudesse. Kui lastekodu ajutada, siis needki kõige rohkem 10—20 lapsele, et ajutise juhatajanna jaksaks olla ema, tegutseda oma laste hulgas, juhidaks õppida tundma nende hinge ja neid lastatada ning arendada õige emarmastujega. Sellepärast: kodud koduta lastele!

Leeni Ploompuu-Vesterinen.

KROONIKA

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu peakoosolek.

E. N. Liidu peakoosolek, mis iga kahe aasta järele kokku astub, peetakse 4-mal märtsil, Tallinnas, Riigi Kunsttööstuskooli ruumes, S.-Tartu maanteel nr. 11. Koosolek algab kell 11 e. l. ja selle päewakord on järgmine:

I.

1. Koosoleku avamine.
2. Koosoleku juhatus ja mandaatkomisjoni walmimine.
3. Liidu tegevuse ülevaade. E. Peterson.
4. Kassa ja revisjoni komisjoni aruanne.
5. Komisjonide aruanded:
 - a) ajakirja — L. Einbund;
 - b) hoolekande — A. Rostfeldt;
 - d) juriidilise — E. Aron;
 - e) Rahvuswahelise Naisliidu rahukomisjoni — M. Olesk.
 - f) Rahvuswahelise Naisliidu tervishoiu ja lastekaitse — E. Lasberg.
6. Ankeedi kokkuvõte. E. Lasberg.
7. Aruanded kohtadelt.

II.

8. Referaadid:
 - a) Naiste koostöö — M. Reisik.
 - b) Koduse majapidamise ratsionaliseerimine — A. Martin.
 9. Valimised.
 10. Jooksvad asjad.
- Õhtul koosolekust osavõtjate omawaheline koosviibimine.

E. N. Liidu juhatus loodab, et eelolevast peakoosolekust naisorganisatsioonide esitajad rohkem arvul osa wõtavad. Ka nende naisorganisatsioonide esitajad, kes mingil põhjusel veel liitu astunud pole, peaksid sellest külalistena osa wõtma. E. N. Liit on senini meie naiste tööd ühtlustanud, on selle suuna määramisel tööd teinud. Seda tööd peaksid tundma õppima ja selle ümber koonduma kõik meie organiseeritud naised. Kõige soodsam juhuseks selleks on Liidu peakoosolek.

I üleriiklik kodukaitse kongress.

3. ja 4. jaanuaril k. a. toimus Tallinnas I üleriiklik naiskodukaitse kongress, mille kokkukutsumise sihiks oli naiskodukaitse töö ühtlustamine üle riigi. Wastawalt sellele oli suurim osa kongressi päewakorrast pühendatud referaatidele, missugused käsitasid naiskodukaitse tulewiku tegevuskawa väga mitmesugustel aladel, nagu: sanitaarala, noorsoo kasvatus, sport, propaganda; toilituse, varustuse ning majanduslised küsimused. Igale referaadile järgnesid läbirääkimised, mis paiguti väga elavateks ja huvitavateks osutusid.

Kongressil wastuwoetud resolutsioonidest mainime siinkohal lühidalt waid tähtsamaid.

Kodukaitse liikumine peab kaasa aitama, et noorsugu kaswatatakse tõsises isamaalises waimus, nõnda et meie noortel oleks täieline ettekujutus oma maast ja rahvast ning nende nõuetest ja püüetest.

Naiskodukaitse peab aktiivselt kaasa aitama meie tervishoiu olude paranemisele, asutades selleks sanitaarosakonna kodukaitse ühingute juurde.

Propaganda alal on nii mees- kui naiskaitseliidu

ühiseks häälekandjaks „Kaitse Kodu“, mille sisu tulevikus muudetakse ja täiendatakse vastavalt naiskodukaitse nõuetele.

Naisarhitekti suursaavutus.

Inglismaa tahab oma suurima kirjaniku William Shakespeare'i mälestust austada sellega, et ta ehitab tema sünnipaika suurepärase Shakespeare'i mälestusteatri. Teatri kavanditele korraldati möödunud aastal suur rahvusvaheline võistlus, millest osa võtsid 79 parimat arhitekti Inglismaal, Kaanadas ja Ameerika Ühisriikides.

Juulikuul vaatas jury sissesaadetud kavandid läbi ja valis neist välja kuus paremat, auhinnates igaüht neist 100 Inglise naelsterlingiga. Novembrikuul nõuti nende kavandite kohta üksikasjaliselt väljatöötatud plaane. Nüüd hiljuti sündis lõpulik otsustamine ja esimese auhinna vääriliseks tunnistati ühemeelselt noore naisarhitekti Elisabet Scott'i kavand. E. Scott on 29 aastat vana ja lõpetas alles paari aasta eest ülikooli.

E. Scott'i kavand on üldtunnustatult monumentaalne ja leiab ühemeelset kiitust kõigi asjatundjate poolt. Selles nähakse suurt joont, küpsset kunstitundmist ja palju teatritunnet. Kogu Inglise ajakirjandus ei jõudnud küllalt kiita Elisabet Scott'i kavandit. Käesolev juhus tõendab jälle kord, kui lapsik on arvamine, et naiste tööalad on piiratud. Vast hiljuti oli meil, Eestis, juhus, kus meie ainukese kutsevaliku nõuandekoha juhataja avalikul koosolekul just arhitektuuri nimetas alaks, kuhu naised ei peaks kippuma. Noor Inglise naisarhitekt lükkas sellise väite hiilgavalt ümber. Peaks üldiselt arvata võima, et arhitektuur, eriti sisearhitektuur, nagu majaruumide otstarbekohane jaotus ja sissesead, on just üks neist aladest, mis naistele väga kohane.

Naislinnapead Inglismaal.

Inglismaal on ainult mõnes suuremas linnas linnapeal õigus „Lord Mayori“ nime peale. Tavallikelt kannab iga linnapea „Mayor“ nime. Nüüd on Inglismaa ajaloos esimene korda naine „Lord Mayor“ auhise tähtsustatud. Nimele valis omale üks Inglismaa kuurimaimist sadamalinnaidest, Liverpool, linnapeaks naise — miss Margaret Bevan'i. See on naine, kes kaua aastaid viljarikast tööd on teinud ühiskuse heaks. Peale tema on praegu Inglismaal veel kolm naislinnapead, kuid vähemates linnades — jee-ga üht „Mayor'id“. Need on mrs. Draper Deptfordis, mrs. Stuart Shaw Lichfieldis ja mrs. John Duen Benty St. Edmundsis. Ka need naised on juba ammu töötanud oma kodulinnaades ja hästi tuntud avaliku elu tegelastena.

Meie naised, kellede vastu meestel nii vähe ujalduft on, et neid ei taheta hinnata isegi lihtametnikkudena, võivad täiesti kadepad olla, et teisel, eriti aga Inglismaal, mille wanameeljust ja tardedud traditsioone meil sageli armastatakse epile tuua, on juba meeskodanikke, kel on nii palju ujalduft naiste võimise, et nende lähte ujalbatatse linnade hea käekäit.

Kuid ka Inglismaal pole veel täitja välja jurnud

„täisverd“ mees. See tuli ilmsiks mrs. Draperi valimistel Deptfordi linnapeaks. Dinnavolikogu koosolekul oli ainult üks hääl mrs. Deptfordi vastu. Selle andis üks mees ja see põhjendas oma vastuseisu järgmiselt: „Mulle tundub pettust, et ma peaks alluma naisele. On juba palju ja hull küllalt, et naistel on nüüd poliitiline hääleõigus, et nad võivad jaada parlamendi ja linnavalitsuse liikmeteks. Aga kui naist valitakse nii juhtivatele kohtadele, nagu linnapeaks, siis on see inimlike huua välja kannatamatut. Ma olen ikka olnud naiste üheõigusluse vastane ja tänapäeva naiste vaimulaad äratas minus tõstet muret mu isamaa jaatuse pärast. Minu waade võib tõleda teftakajalt, kuid kui mehed ainult julgeftid oma arvamiste eest välja astuda — siis, ma olen kindel, poleks naistel ei poliitilisi õigusi ega ei mängiks nad üldse meie praeguses avalikus elus nii lubamatult juurt oja.“

Plus ja otsekohtene. Ka meie tunneme jeda miift, tunne-me jeda palju rohkem, kui kultuuriline Inglismaa. Seletused selle juurde oletks ülekõiged.

Kutsevaliku juhtnõue.

Ühes Prantseje ajakirjas on toodud vida kõige algelise-maid kutsevaliku juhtnõue, mis on nii lihtjad ja enesest mõistetavad, et iga ema nende üle peaks järele mõtlema ja neid katsuma lapse arenemises ja ameti valikus läbi viia:

— „Esimene nõue kutseft, mille ja valid oma lapsele, on see, et ta teda ka tõidaks.“

— „Tialgi ei tohi lapsele peale jundida eht teda waltida lasta kutset, mis võiks rikkuda ta terwist eht tema olemasolewaid nõuusi jätwendada.“

— „Dige äärmiselt ettewaatlikud jelles, et teie laps oma kutsevalikuga ei muudaks oma jeltstondlist ja joshiaalset ümbrust. See võib teha õnnetus wanemaid ja ka last.“

— „Urge tialgi õhutage omaš lapses huwi kutse vastu, misjuga jelle ta waimlijed anded ja ta jõud pole küllalt juured. Pole tialgi olemas hädaõhtu, et keegi on liig harf wõi peenedatud mingijugaše kutse wõi tõi jaots, jelt tõi tõi nõuamad tarkust ja arusaamist.“

— „Pole olemas alawäärustilisi ja kõrgewäärustilisi kutseid eht tööalasi. Jga kutse hea jellele, kes täidab ta hästi ja tunneb teda hästi.“

— „Pole olemas ka peeneid ja lihtjaid kutseid. Jga last juult tõi, mida tehatse teadlikult, kannab enesjes oma wäärustje.“

Arjutus lõpeb järgmiselt:

„Wanematel tuleb kutsevalikut arwastada lapse taldu-mustega ja mõistega, tema jowide ja püüetega, nii kaua, kui need jõuwad terwe mõistuse ja elulikuje püüetes. Wast-olude teffimisel on jootwitar wõtta abišs nende nõu, teda nõmetatasse perešonna loomulikkudešs kasmatušlistelšs abi-šs: aršti, loolišpetaja eht iga teije inimeje, kes hoolitšeb koos wanematega lapse tehaltje, ainelije ja hingelije ter-wije eest.“

Teistest küstest on tarkwilt, et wiit ja lozulond kutse-nõuardekohtade kaudu wanematele appi tulešs, jeketades neile, misjugašud kutšed on nõuetatwad ja jootwitatwad, mis-jugašud neist wõiks andud tingimustel wõta last.

Siina jarnaje koostõttas on wõšendatud kutsevaliku õig-lane nõuandmine.“

Igas aias olgu lawad.

Lawade hädatarwilikkus.

Kui möödnud aia-aasta juures peatada, näeme, et see nii mõne ebameeldiva üllatuse perenais-tele valmistas: kewadine pitaldane külm rikkus kõik lapja, kaalika jne. taimed ning taimi sai ainult seal, kus taimed lawadesse olid tehtud. See asjaolu sunnib kindlasti meie aianduse seisukorda revideerima ja uuendusi ette võtma, mis võimaldaksid kindlaid tagajärgi meie tegevuses, samuti ka paremat saaki. Üks uuendus tuleks nimelt ette võtta — iga vähegi suuremasse aeda tuleks oma majapidamises tarwis lawad asutada. Meie põhjamaa juuri on liig lühifene ja osa keeduwilja ning lilli ei walmi sügiseks, kui me neid otse peenrale külvame. Meid tuleks külvata juba warakewadel, et nad sooja tules oleksid juba ka arenenud, mis läbi pikneks nende kasvuaeg ning nad võiksid sügiste külmade kätte jõudmiseni küpseda tarwilisel määral. Siin on lawad tarwilikud, sest nende abil saame idanewaid taimi paremini kaitsta kewadiste külmade eest, kui wabas õhus. Samuti wajame lawasid warajase kõõrwilja — salati, rōdisste, kurkide jne. kasvatamiseks, sest nende taimede idanemine ja kasvamine areneb sooja õhu ja walguse tõttu, mis lawas walitseb, mõned nädalad warem, kui wäljas peenral. Ka võib lawasid tarwitada mitmesuguste taimede paljundamiseks. Niijama paranewad haiged toalilled hästi, kui neid juuri-otse lawades tarwitatakse. Nagu siit selgub, on lawad korralikus majapidamises wäga tarwilikud ja nende ehitamisega tuleb kohe algust teha, mida warem, seda parem.

Lawade asutoha walit.

Lawade tarwis walitakse aias kõige päikesepais- telijem ja soojem koht. Kõige parem on aga niisugune koht, kus päike lawasid soendab juba päikesetõusul, niisama ka päikese loojaminemise eel. Koha- semaits osutuwad muidugi lõunapoolsed kallakud, warjatud põhjast mõne ehitusega — need on pea terne päew paistetud. Niisuguse koha puudumisel võib ka walida kallak edelasse või kaguasse, aga ikka nii, et lähedal olewad puud, majad, seinad ei heida lawadele warju. Igal juhtumisel peawad

lawad kaitstud olema külmade tuulte eest. Puudub aga niisugune loomulik kaitse, siis tuleb kas niisugune ehitada või kuuskedest istutada hekk, aga kohe juba ses kauguses, et nad ei kohe ega pärastpoolegi ei warjaks lawasid.

Lawade asutoha walimisel tuleb eriti silmas pidada põhjarvee sügawust, — see peaks vähemalt 1 mtr. pinnast alamal seisma, wastasel korral tungiks weji lawa põhja, ei laseks sõnnikul soojaks minna, mõjutaks seal taimi ja takistaks nende korralikku arenemist.

Lawade ehitus ja valmistamine.

Sariliku perekonna aia jaoks jatkuts 3—5 aknalisest lawast, et oma majapidamises tarwisminewaid taimi kasvatada. Lawaline lawa koosneb kastist, millele aknad asetatud ja mille sisemust, s. o. mulda ja ka õhkkonda kunstiliselt soendatakse. Kõigepealt tuleb lawa aknad kas omas majapidamises valmistada, või purusepa juurest tellida või isegi walmilt osta (näit. Tartust saab walmis lawaaknaid M. Presji puutööstusest Karlowa tän. nr. 69; hind umbes 3 krooni tükk). Kõige rohkem tarwitatava lawa aknaraami suurus on 100 sm. × 150 sm. Ise valmistades on soowitaw raam valmistada kuusepuust, sest need on wastupidawamad. Raamid on ka kolm prosenti, millele asetatakse ruudud, kas suurematest terwetest tükkidest või klaasiribadest (neid saab klaasiridelt õige odawasti), mis nii on asetatud, et alamal olewa klaasiriba ülemine serw tuleb ülemise riba alumise serwa alla, võimaldades nii wee ärawalgumist (wastasel korral tungib walgum weji klaasi wahelt lawasse, mis ei ole hea). Klaas kinnitatakse raami külge naelakestega ning kiitakse tihedalt kinni, nii et see õhk lawast nii kergesti wälja ei tungiks.

Lawakast valmistatakse kuiwadest, terwetest 3½—5 sm. pakustest laudadest või plankidest. Ohemaid ei tasu võtta — tõmbuwad niiske õhu ja palamuse mõjul kõweraks ja siis ei mahu aknad hästi peale. Mõnikord võib tarwitada ka serwatuud paksemaid saelawa pinde, kui neid on käepärast.

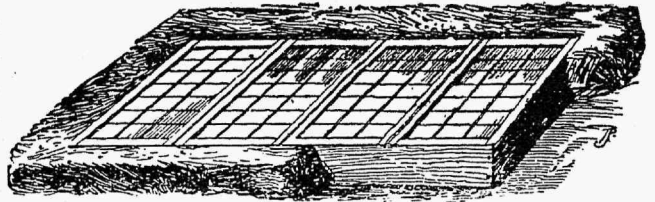
Enne kui laudu kokku lööma hakatakse, kaewatakse sobiwasse kohta maa sisse lawaauk walmis

Varajasema lava augu sügavus oleks 80—100 sm, hilisemate — 50 sm. ümber. Selles augus võib laudu mitmeti lamaks kiinitada. Võib valmistada afna armule ja lava augule vastavalt suur, ilma põhjata kast; iga nurga külge naelutatakse post ja laks ja toeks. See kast asetatakse lava augu peale ja seatakse nii tarvilikku asetusse selle läbi, et kastiile pannakse ühe või teise jala alla kiwe. Kuid võib ka niimoodi teha, et neljakandilise lava-augu nurkadesse lüüakse igauhte püsti kandiline post, mille külge naelutatakse tarviliku pikkusega lauad. Esimesed postid või vaiad lüüakse muidugi sügavamale, kui tagumised, et lamal oleks tarviline langus. Enamasti peetakse parajaks languseks, kui tagumised postid on 7 sm. kõrgemad.

Lavade täitmine.

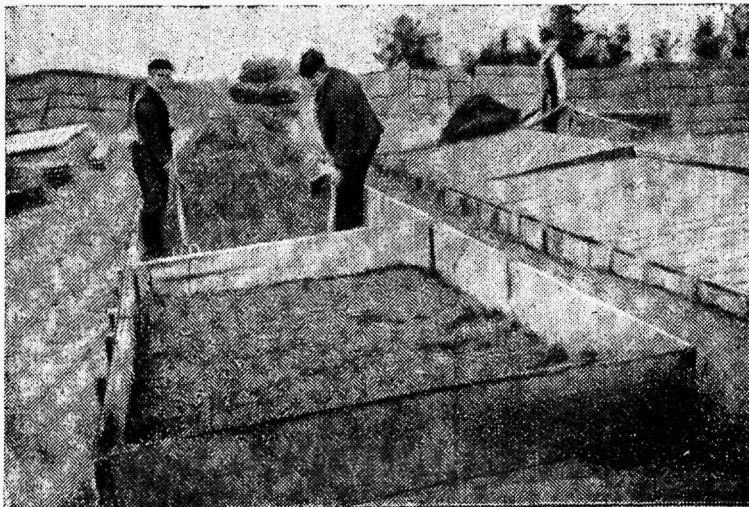
Lavade soendamiseks tarvitatakse peaaesjalikult hobusejõnnikut, millele vahet hõrva segatakse hulka puulehti. Hobusejõnnik peab võimalikult värskete olema ning ei tohi liiga õlgine olla. Vanem pikemat aega lahtiselt hunnikus seisnud ja osalt põlenud jõnnik on oma soendava mõju kaotanud ja ei kõlba sellepärast enam mitte. Lava augu põhja peale asetatakse kord õlgi või sammalt, sest ei ole hea väärtuslikku jõnnikut otse põhja peale vanna, et ta kofu

mattidega. Lavade täitmist tuleks ainult ilusa ilmaga ette võtta. Et lava sisse must väljaft lavasse tungiva külma eest kaitsta, pannakse lava kasti maapinnal asuva oja ümber umbes 40 sm. paksune kord jõnnikut woodriks (joon. 2). Sõnniku wooder tuleb

Joon. 2. Lava wooder.

aga hästi kõvasti kinni tallata. Mõne päeva järele soeneb jõnnik, hakkab põlema, nagu räägitakse, ning vajub alla; samuti auravad ära lahjulikuud gaasid. Ei soene jõnnik aga mitte selle aja jooksul, siis võib olla selleks palju põhjuseid: jõnnik võib kas liig kõvasti kinni tallatud olla, ta ei olnud ehk küllalt värskete; või oli liiga teiste loomade jõnnikuga segatud; või oli halb ilma lava täitmisel; või kas oli jõnnik liig kuum või märg. Mõnda asjaolu saab veel parandada: liig kuum jõnni-

Joon. 1. Lavade täitmine.

puutus külma mullaga ja ei saaks tarviliselt soenema hakata. Sellele alusele laotakse jõnnik hangutäie kaupa lava augu täiteks. Sõnnik peab igalpool ühetasaselt ära jaotatud olema, — ta ei tohi mõnes kohas kõhewile, teisel pool plinkide täkkidena lamada. Jääraniis suure hoolega tuleb lava ääri ja nurke täita, — need kipuvad jääraniis algajal kõhewile jääma. Tagajärg oleks niisugune, et pärast jõnnik vajub mitte ühetasaselt, soeneb sellepärast ta ebatajaselt ja taimed kannatavad selle all. — Kuid täidetakse kuni lava ülemise ääreni jõnnikuga ja tallatakse ühetasaselt kinni. Ebatajasused tasandatakse veel hargiga, lava kaetakse atendega ja ole-

kut võib vahet kiiremale tegemisele juurdida sellega, et talle sooja wett juurde lijatatakse; märga jõnnikut võib soenemisele aidata, et talle põletatud lubjatükkeste wahete pistetakse; samuti aitab tuliste telliskivide asetumine jõnnikukihhi sisse.

Juba soenenud ja wajunud jõnniku peale tuleb kord peentest kõdunenud jõnnikut ja selle peale tuleb 20—25 sm. paksune kord head mulda. Sõnnik ja muld wajuvad ka weel, nõnda et mullapinnast kuni maasina peaks jääma taimedele 15—18 sm. kõrgune wahet. Latvamuld peab kobe, paisunud ja toiteaineid sisaldaw olema. Kõige paremat mulda saab sellest samast lava jõnnikust, millega me lavasid

joendame, kuid alles paari aasta järele, peale selle kui ta larva august on wälja wäljatud, hunnikuks laotud ja aastast mitu korda ümber tõstetud. Algasjal puudub kuidugi niisugune sõnnikulawa muld. Seal tuleb võtta head rammujat aiawulda, talle juurde lisada liima ja peent turvast. Kui paras kilt mulda on larvaste wõidud, tajaandatakse see ja lastakse tal joendada, enne kui külwiga algust tehtakse.

(Järgneb.)

Ellen Vilberg.

Mõned toiduretseptid.

Liha pastet (6 inimesele).

1½—2 nl. loomaliha (karbonaad ehk filee), ¼ nl. juitsetatud sealaha, 2 wafika neeru, 1 sibul, ½ fl. soola, ¼ fl. walget pipart, 1 sp. jahu, 2 jupilusikat wõid, 1 kt. wett või lihaleent.

Lehetaignen: ¼ nl. wõid, weerand naela jahu, 3—4 jupilusikat wõid, 1 muna.

Pruunid kartulid: 1 toop kartuleid, 1—1½ jupilusikat wõid, 1½ jupilusikat kuwikuud, ½ teelusikat soola.

Liha kuuma wette kastetud rätiga üle pühkida, riistitud tükkideks lõigata ja kloppida. Klopitud lihakiivid jahu, soola ja piprasegus weeretada ja pannil wõis pruunistada ühes sibula, singi ja neerudega. Müüd laduda tulekindlasse wormi kordamööda, peale wõi täpid ning lihaleem üle walada. Worm fatta pealt õhufeselt wäljarullitud lehetaignaga, mis wormi juurusest ümmargusest wälja rullitud.

Lehetaigna walmistamine: lahtiklopitud munast, weest ja jahudest sõikutakse sitke taigen, rullitakse siis taigalaual rulliga õhufeselt wälja, määratakse taigna pealmine pool pehmeks tambitud wõiga ühetasaselt ja letitakse-tõstetatakse taigen kolmekordseks kofku ning lastakse külmas kohas 15 minutit seista. Müüd rullitakse taigen uuesti wälja aga teises sähis piklikuks ja tõstetatakse siis uuesti kolmeks kofku. Samuti talitatakse ka kolmas kord. Sarnaselt taignaga toimides

jääb ta leheliseks seal wahel olemate wõifordade tõttu.

Pruunistatakse teedetud kartuli lõigud pannil, kas pliidil või ahjus juurde lisades maitseained ja kuwikuud.

Õhtueineks.

Liha wormiroog (vorščmad).

1 nl. üle jäänud liha (praest ehk supist), 1 suur heering, ¼ nl. saia, piim, lihaleem või wesi, natukene pipart, 1 sibul, 1 kohwitass haput koort, 1—2 muna, 1½ jupilusikat wõid. Wormi määramiseks: ½ jupilusikat wõid, 1 jupilusikat kuwikuud.

Liha ja puhastatud heeringad acetate läbi lihamašina, lisatakse juurde wõis pruunistatud sibul, leotatud sai, koor ja munakollased. Maitstakse soola ja walge pipraga. Segu klopitakse tublisti puulusikaga ja lõpuks segatakse hulka wahule lõõdud munawalged. Tõstetatakse wõiga määratud ja kuwikutega riputatud wormi ja küpsetatakse ahjus ¼—½ tundi.

„Wana naine“.

2 ld. pärm, ¼ toopi piima, 1 tl. soola, 1 nl. jahu, ¼ nl. wõid, weerand nl. suhkrut, 20 mõrumandlit, ½ sidruni koort, 2 muna, 2 spl. korinte, 2 spl. rosinaid.

Leigest piimast, osa jahudest ja pärmist tehakse kergetis. Du ferkuud, lisatakse wahulehõõrutud wõi, suhkur ja munakollased, riwitud sidruni koor, hakitud mandlid, sool, pestud korindid ja rosinad ning üle jäänud jahud. Taigal lastakse veel kord tekkida, siis segatakse taigas wõiga määratud ja kuwikutega riputatud wormi. Küpsetatakse parajas soojuses.

Kuna meie riikliku iseseiswuse juubeli puhul „Naiste Hääl“ weebruari numbril üldosa ei suutnud mahutada kõiki päewalohaseid kirjutusi, on selle numbril „Perenaise“ oja erakorraliselt wäärtsem harilikust, samuti puudub ruumikitsuse tõttu küsimiste ja kohtumiste nurl.

Käsitöö ja riieus

Soimetanud Agnes Neudorf-Malberg

Käsitööd.

Nr. 1. Seinawaip, riidepealõõlemise tehnikas (applikatsoon). Põhitõõniks tuleb tumefiline riie võtta, pealõõlemiseks mitmewärwiline lapid, mida äärestada tuleb sama wärwiline lõngadega. Paiguti wõib ka ainult lõngaga täita. Lõnga wärwid on kaunistusel nimetatud, ühtlasi on juurde lisatud ka wärwi numbrid, millede järele wõib õigeid warjundeid walida. Numbrid on C—B lõnga kaardi järele.

Nr. 2. Cesti rahwariide kaunistus. Sobib waga

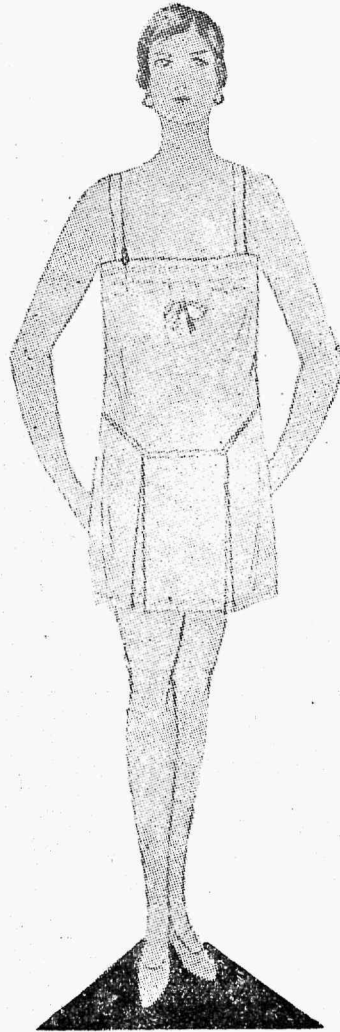
hästi tanu ja Cesti bluusi peale, wõib ka mõne muu asja kaunistamiseks tarwitada. Wärwid ja numbrid muustril (C—B numbrid).

Nr. 3. Kitjas eestilaadiline äärekauistus, millega mitmesuguseid esemeid ilustada wõib. Wärwid ja C—B lõnga numbrid kaunistusel märgitud.

Peale selle terve hull mitmesuguseid nimetähti ja nurgailustusi, mida wõib tarwitada tasterättide ja juurättide märkimiseks.

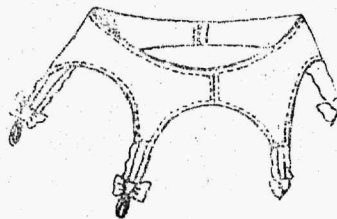
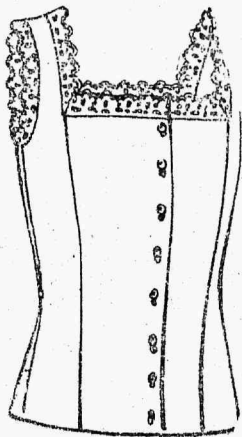
Nr. 1. 4-6-aastaste tüdrukute jaoks pitsid ühes pihituga. Lõige — lõiketelehel nr. 1-3.

Nr. 2. Naiste jätspüks, piludega ja wärmilise lindiga kaunistatud. Lõige — lõiketelehel nr. 4-6.

Nr. 3. Naiste jätspüks wärmiliseft battistist kaunistatud (fillee) mõrtpitiga. Lõige — lõiketelehel nr. 20.

Nr. 4. Sufahoidja, mille lõige lõiketelehel nr. 19. Walmistada võib teda heledast jätänist. Wooder võib teine odavam viie olla. Harilikfude pikkade jultade kandmisets tuleks 1½ küümarit kummipaela wõtta. Sarnane sufahoidja on praktiline ja odam.

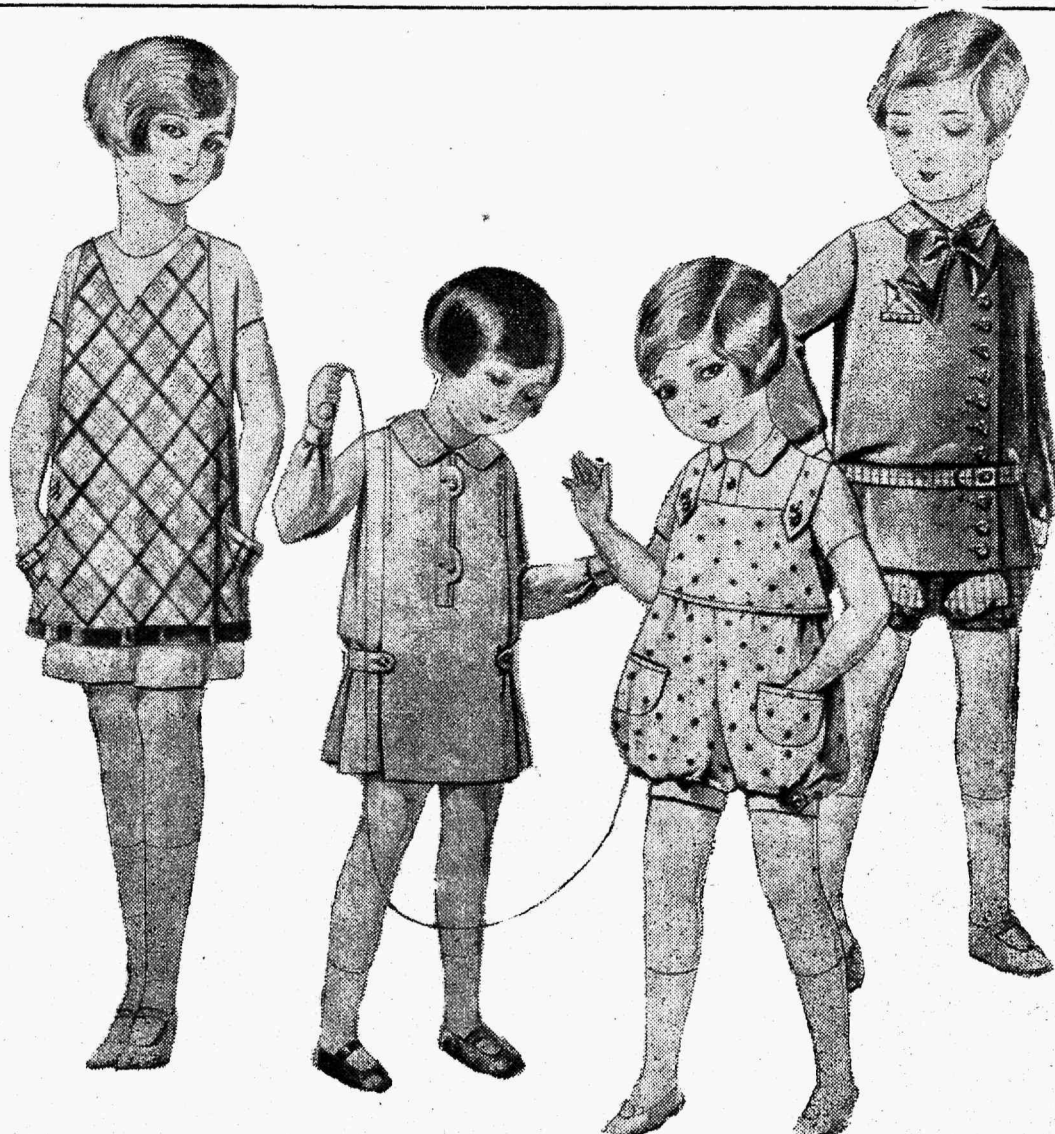

Nr. 5. Tüdrufutse mantel beige'ist vil-
lajest riidest, kaunistatud pruunide dres-
paelttega. Väige — võitehel nr. 7—12.

Nr. 6. Prättiline kodune
kleit tütarlapsele igas wa-
naduses. Väga sobivaks
materjaliks selle kleidi tar-
vis on kodus loetud „ees-
ti jaelitu“ riie, mis mitte
väga paks olla ei tohiks.
Põlletene selle kleidi juur-
de võib olla igat vormi ja
värvi, mis muidugi see-
lituga sobima peab. Põlle
võib ka eestiloadlike ri-
tandusega kaunistada.

Nr. 7. Kodune kleit noo-
remale tütarlapsele, seeli-
tuks võib olla eesti jee-
liku riie, kuna pihil muu-
tast ehl punajest jätäänist
teha tuleks. Bluuks valge.

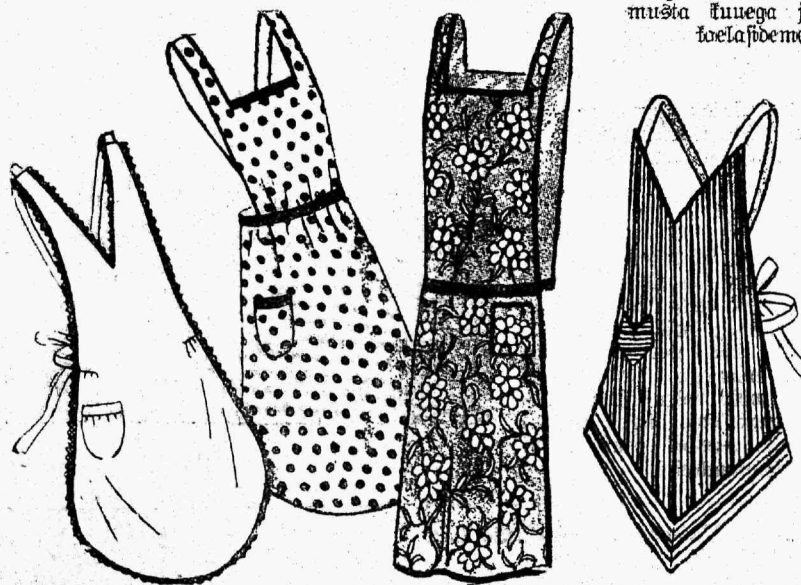

Mr. 8. Põlletene ruuduli-
jest riidest, weeresiatud
hästi sobiva katääniga.
Põll on eest ja tagant ühe-
sugune ja katab kleidi
täiesti, tästus kolmetandi-
lised.

Mr. 9. Mängukleit hele-
siniest riipist tüdrukule.

Mr. 10. Mängupüksid ri-
pulistest katäänist, sobivad
ühtewiisi poisile ja tüdru-
kule.

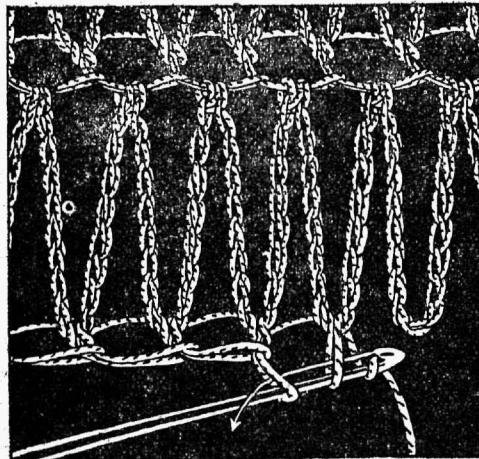
Mr. 11. Poisi ülitond ka-
hest riidest kottu tehtud.
Hästi sobib hirmets, must-
walge ruuduline pits
musta luega ja punase
toelafide mega.

Mr. 13—16. Neeli ilusat
ja praktilist põlle, mida
iga naine kergesti kodus
walmistada võib.

Nr. 12. Naise kleit kahewärvilijest villasest riidest. Lavarvitada võib helesiniist ja hõbehalli. Kleit olets sinine, kuna weered ja alumine oja hallid tuleks võtta. Sinisel riidel tuleks weer kaunistada tihja rooja vitandusega. Selle kleidi valmistamiseks võib väga hästi kasutada mõnd olemasolevat kleiti, millele weidi uut juurde pannes jaab kauni jelskonnakleidi.

Nr. 17. Rannarõõl villasest lõngast, mida kergesti kodus heegeldada võib. Rõõl on lõpetatud pikkade narmastega, ülemine weer on kroogitud ja lahitudkamata narmastega weerestatud, mis moodustavad kaeluje. Rõõlitatud eest villase nõõriga, millel tutid otjas. Lõõ hõlbustamiseks on näide juurde lijatud nr. 17-a:

CARTIER-BRESSON PARIS

PESUKINDLAD PARIS VÄRVID

KÄSITÖÖLÕNGAD

Esimese klassi prantsuse vabriku
saadused

Kaitsemärk

„A la Croix“

PESUKINDLAD VÄRVID (300 värvi)

Märkniidid

Pärlõngad

Brillanté d'Alger (Mouliné)

Heegeldamise niidid

liri lõngad

Linased lõngad

Hedebo niit

Nõelumise lõngad

Asutatud aastal 1825

!!Perenaistele!!

Mitmesuguseid vorste, suitsu sinke, juustu,
sardiine, sprotte, kilu, vähi, angerja ja iga-
suguseid konserve, vahukoort, kohvikoort ja
ZZZZZ Pariisi lauavõid soovitab ZZZZZ

P. K. „ESTONIA“ kauplused

Jaani tän. 3, turu ääres,
Müürivahe tänav, Laenupanga majas,
Jakobsoni tän. 4.

Mina tarvitan ainult „EPHAG“
kosmeetika aineid.

A-S. „EPHAG“

Kõik vajamaa lõhnaõlid,
puudrid ja kosmetika pa-
rematest vabrikutest:
Coty, Piver, Houbi-
gant j.t. j.t. j.t. j.t.

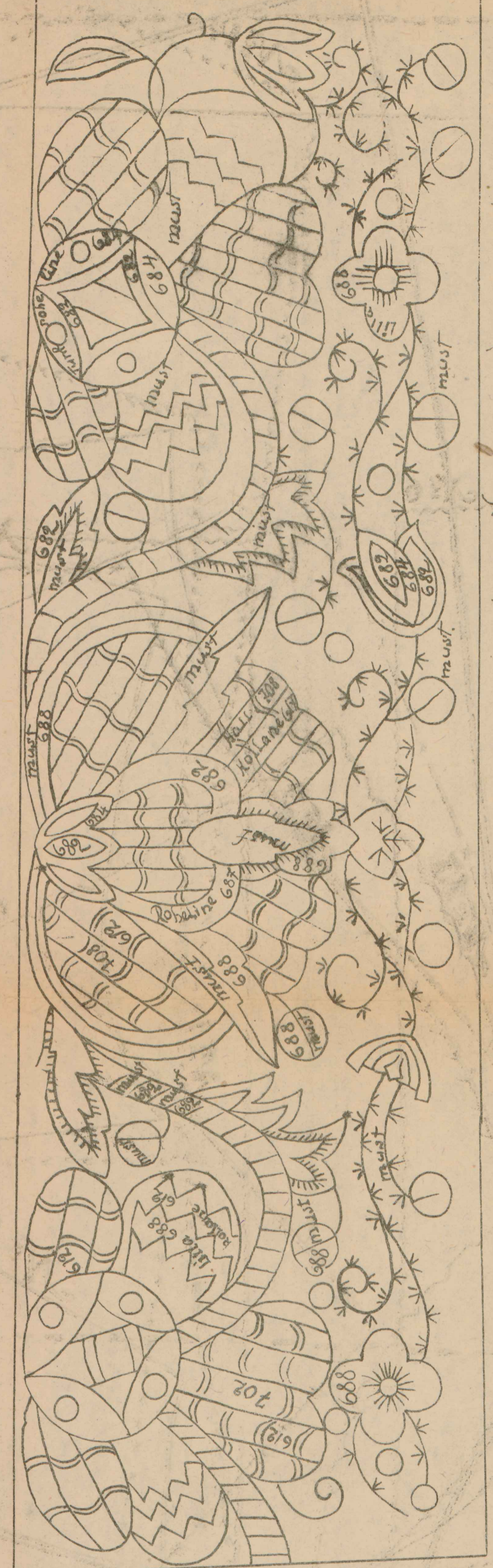

„Ephag“ Eau de Cologne triple
„Ephag“ hambapastad
„Ephag“ toalet-artiklid
„Ephag“ kasekreem
„Ephag“ Végétal

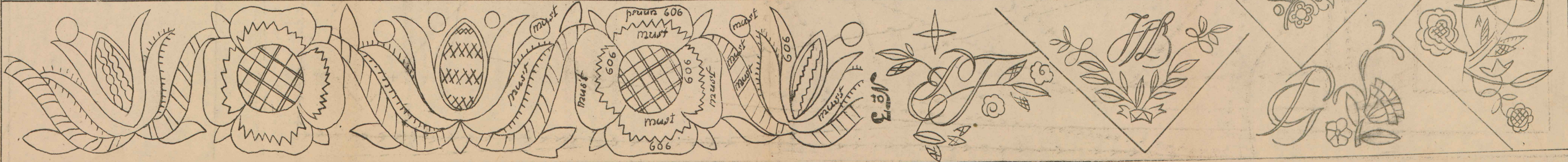
UUDIS! „ISIS“ UUDIS!
„ISIS“ kreem „ISIS“ puuder „ISIS“ seep

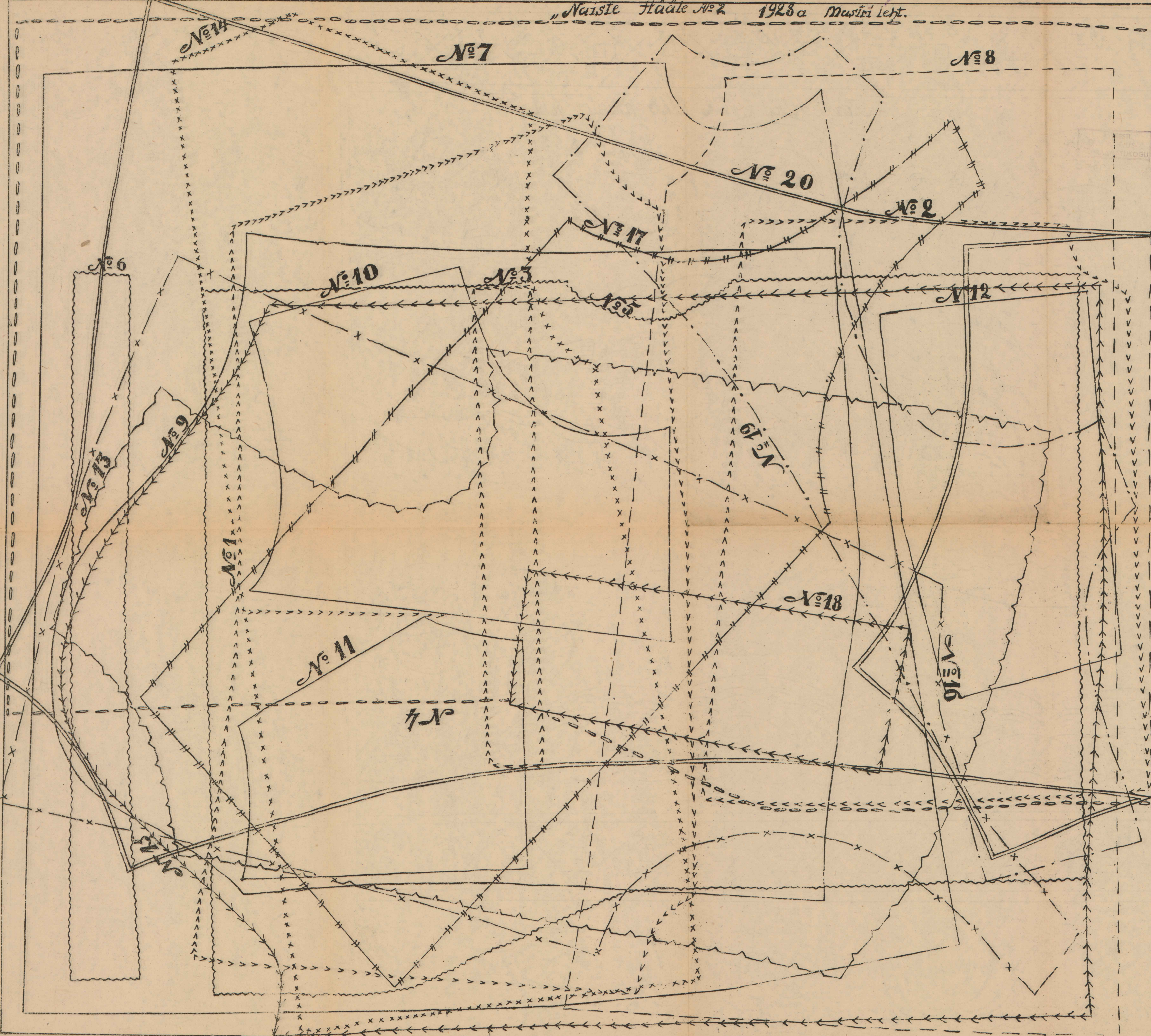
A-S. Eestimaa Apteegi ja Rohukaubanduse Üh. „Ephag“
Harju tän. 41 TALLINNAS Narva m. 42

"Taiste Hääl" №2 1928 mustri leht

C
S
R
L
B
D
H
G

№1-3 = 4-6 aastase tütarlapse särk-püksi lõiked

№1 Püksi lõige
 №2 püksi lõige
 №3 Olu-paela lõige

№4-6 Naiste särk-püksi lõiked

№4
 №5

№4 Alumine osa pükstest
 №5 Püksi osa
 №6 Olu-pael

№7-12 Tütarlapse mantel 4-6 aastast

№7
 №8
 №9
 №10
 №11
 №12

№7 Esitükik
 №8 Seljatükik
 №9 Käiss
 №10 Esitüki kinnis
 №11 Seljatüki kinnis
 №12 Krae

№13-18 Pealõuuse ület

№13
 №14
 №15
 №16
 №17
 №18

№13 Jaki esitükik
 №14 Jaki seljatükik
 №15 Käiss
 №16 Pihiku esitükik
 №17 Pihiku seljatükik
 №18 Käive kinnis

№19
 Suka hoidja №19

№20
 20 Särk püksi lõige